

Ziet in dit nummer: Nieuwjaarswensch. — De Pyramide des Tijds. — Iets over portretkunst — De Storm. — Oostenrijksche kinderen in ons land. — De overstrooming van de Maas bij Maastricht.

No. 27
(1)
7 Jan.
1920.

AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
20 CENT

Panorama

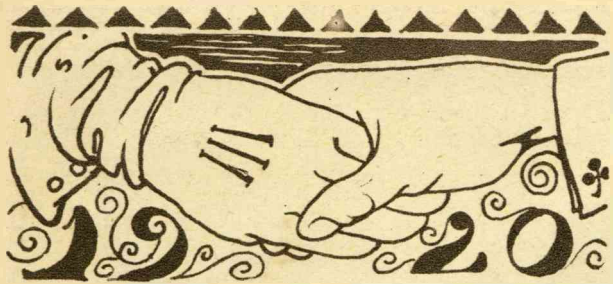
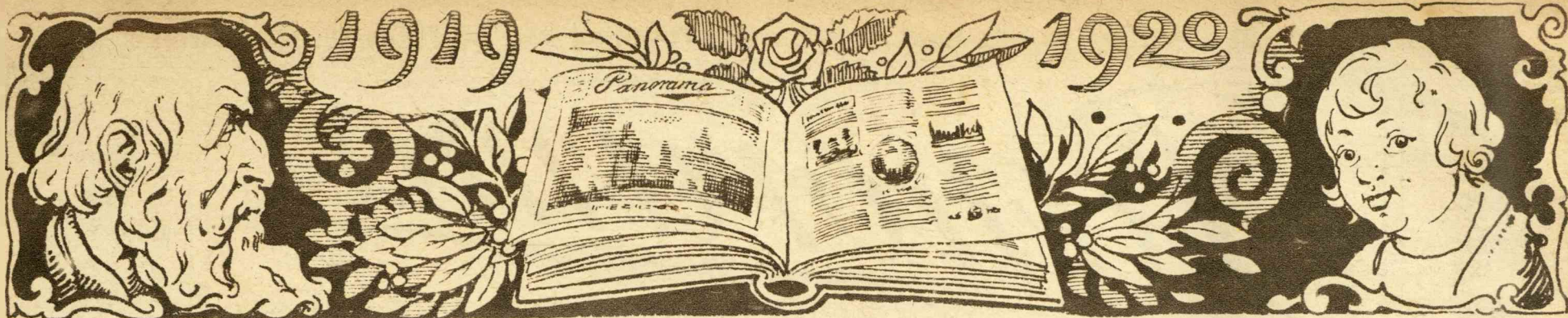
GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 2.25

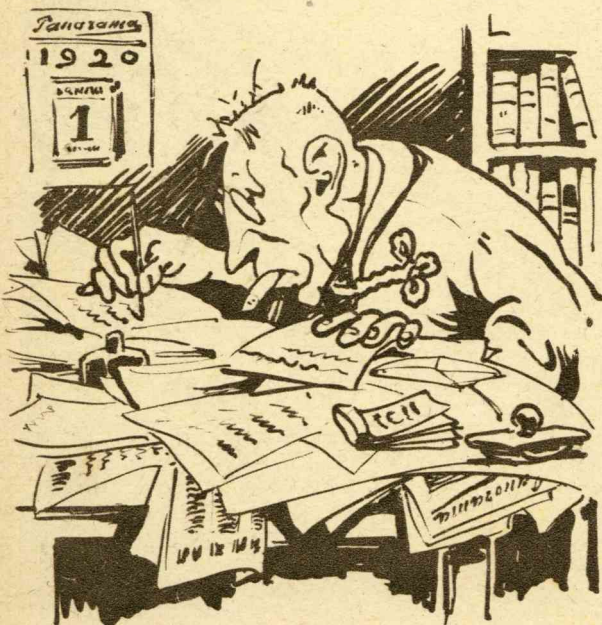
VEEL HEIL EN ZEGEN IN 1920

Lezeressen en lezers, het is u bekend,
Dat u het nieuwe jaar weer ingetreden bent;
Dat u niet langer in het oude kon blijven,
En gij dus bij het nieuwe u in moest lijven;
Waarom gij nu 1920 in plaats 1919 moet schrijven;
Kort en goed: het is een feit,
Dat de eeuwigheid
Weer een stuk tijd
Heeft terzijde geleid.

Die jaarverwisselingen zijn goed. Als ze niet bestonden
Moesten ze thans worden uitgevonden.
Alleen reeds vanwege de variatie
Verdienen zij hun jaarlijksche plaatsie.
Neem alleen zoo'n oudejaarsavond eens. Hoe fijn
Dat gezellig familie-samenzijn
Van ouder en kind,
Van maag en vriend
Bij appelbollen en bisschopwijn.
Een ieder heeft het erop gezet:
Niet vóór 12 uur naar bed.
En er is op dat uur
Een compleet trommelvuur
Van voetzoekers, klappers, en vreugd, niet te blusschen,
Van toasten en heilwenschen en velerhande kussen.
Daarna gaat men wel als gewoonlijk slapen.
Maar er is een nieuwe toestand geschapen.
Den volgenden morgen is de nieuwjaarsdag
Volledig aangebroken, als ik het zoo eens zeggen mag.
Temidden van lekkernijen van allerlei soort,
Wordt de gelukwensch nu alom gehoord,
Terwijl visitekaartjes van wijd en zijd
Ons herinneren aan onze populariteit.
En we genieten van onszelf en van elkaar
Op den eersten dag van het nieuwe jaar.
We zijn dankbaar voor al het goede, dat
Het oude jaar aan ons te geven had,
En we gaan eens na wat we hebben gedaan
Voor deez nieuwe uur van het nieuwjaar ging slaan.
En we kijken alvast — zoo is de mode —
Wat ons te doen staat in de nieuwe periode,
Om subiet met kennis van zaken
Daarvoor een plan de campagne op te maken.

Zoo is dan ook thans weer de redactie
Van „Panorama” in volle actie

Met het regelen van allerhande zaken,
Om de abonnees weer te stichten of te vermaken.
De correspondenten worden extra aangepord,
Nieuwe frissche krachten worden opgesnord.
Nieuwe camera's worden ingeslagen;
Halve foto-magazijnen leeggedragen,

Pennen en potlooden worden aangeschaft bij hoopen,
Papier wisten wij bij massa's in te kooplen.
En zoo zitten wij temidden van overvloedig materiaal en
plannen
En beginnen met den nieuwen jaargang. 't Zal er spannen.

Wij zullen in 1920 onze lezers en lezeressen
Weer toonen te zijn: klaar van zessen.
Wij zullen weer met fraaie fotografieën
Van actueele zaken en bekende physionomieën
U allen verrassen en verblijden dit jaar,
En met nieuwe romans en verhalen, voorwaar.
Men zal het weder zien gebeuren,
Dat onze reporters en redacteuren
Overall zullen ommedwalen
Waar maar iets voor hen is te halen.

Met camera en notitieboek
Zal men hen tot in den versten hoek
Des lands zien arriveeren
(Het eerst en gauwt van allen
Zonder te struikelen of op hun neus te vallen)
Als daar iets is te noteeren,
De autoriteiten te doen poseeren
Om hen en de rest te fotografeeren,
Niet om hen te encadreeren,
Maar om er „Panorama” mee te illustreeren.
Want alles wordt wederom door ons gedaan
Om onze leus „In alles vooraan”
Nog meer dan ooit in vervulling te doen gaan.
En van mond tot mond te doen overslaan.
Geen feest of geen begrafenis
Waarbij geen mensch van „Panorama” is.
Geen actualiteit, geen jubileum of ander drama
Zal plaats kunnen hebben zonder iemand van „Panorama”
Al wat ge aan moois, aan goeds gebeuren ziet
„Panorama” zorgt, dat ge het thuis nogeens geniet.
Ons blad wordt in 1920 nog meer dan 't was altijd:
De geïllustreerde Encyclopedie der Actualiteit.

Er komen ook dit jaar
Voor u allegaer
Heel wat raadsels en prijsvragen:
Men zal zich in dit opzicht
Ook weer allicht
Niet hebben te beklagen.
Voorts krijgen de abonnees boeken tegen een prijs,
Zóó laag, dat de leek zegt: „ze zijn daar niet wijs”.

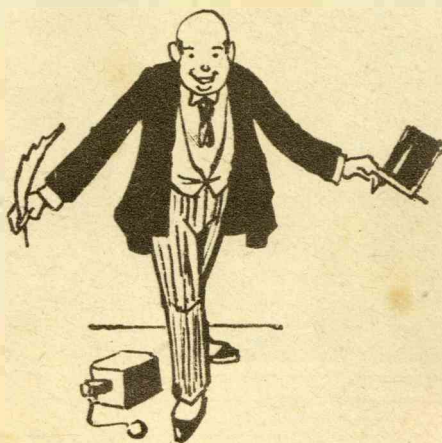
„Iemand” van „Panorama”.

Niet-abonnees kunnen van dit koopje niet profiteeren;
Diè zullen den normalen prijs ervoor moeten spendeeren;
En zooiets gaat iemand niet zitten in de kleeren.
Doch voor abonnees zal de prijs zoo laag wezen,
Dat zij voor het verschil een jaar lang „Panorama” gratis
kunnen lezen.

Voorts zijn er onze Premiebladen en andere fraaie zaken,
Waar niet-abonnees niet aan kunnen raken.
U ziet:
Aan ons ligt het niet.

Lezeressen, lezers, welaan.
Laat ons genoeglijk tezaam 1920 in gaan.
Wij wenschen U voorspoed en geluk,
En een spoedige ontheffing van den economischen druk.
Dat gij al wat gij wenscht ook moogt bereiken;
Wat beteekent: dat de koopwaren
Ten nieuwen jare
Niet meer met zulke hoge prijzen prijken.
En moge de fiscus niet met te veel van u gaan strijken.
Moge de vrede ons spoedig verblijden,
En de wereld weer een normaal leven gaan leiden.
Kort en goed: Kome alles weer gauw op zijn pootjes terecht,
U allen ten voordeel. Ik heb gezegd.

DE REDACTIE.

PUNCH-GEESTEN EEN OUDEJAARS-AVOND-FANTASIE

De oude vrijgezel, die den hoofdpersoon vormt van dit verhaal, was het met de wereld en al haar ap- en dependenties (daaronder in de allereerste plaats a.u.b. de menschen te rekenen), heelemaal niet eens; als men zijn zin had gedaan, dan was de wereld tot een chaos verworpen en opnieuw herschapen, en dat natuurlijk volgens zijn plannen en principes.

Zoo gaat het nu eenmaal, wanneer de mensch alleen is, en in een afzonderlijke coupé de lange reis van geboorte naar sterven maakt. Maar dit alleen-zijn behoorde ook tot een van zijn vele en onverslijtbare principes: hij wilde er niet het zijne toe bijdragen dat de maatschappij, die uit louter huichelaars en valschaards bestond, groeide en bloeide. Neen, ze moest maar uitsterven, dat ras van menschen, die altijd maar mooi-weer-speelden, en er niets van meenden, maar het alleen deden om hun voordeel. Waarom waren ze niet eerlijk, zooals hij het ook was?

Daar had hij nu bijvoorbeeld die vele invitatie's die hij gekregen had om dezen oudejaarsavond bij vrienden of kennissen door te brengen! Waarom stuurden ze die aan hem, dien niemand lijden mocht, omdat hij altijd zei, wat hij meende, omdat hij niet huichelde? Natuurlijk — nogal duidelijk: hij zat er warmpjes in, en men hoopte op een legaatje wanneer hij dood ging. Dat was het: eigenbelang. En dat huichelen, dat kon hij niet hebben. Daarom trok hij zich van al die uitnodigingen niets aan, maar bleef dien oudejaarsavond alleen op zijn kamer, en wilde alleen zichzelf gezelschap houden. Dan was hij tenminste bij iemand, die het goed met hem meende, en die niet huichelde tegen hem. Het liefste zou hij gezien hebben, dat zijn huishouster ook maar niet meer in de kamer gekomen was, dien avond. Dat was er al net een der een! Zij deed verdacht, veel haar best om het hem naar den zin te maken!

„Bekommer je maar niet zoo veel om mijn gezondheid, juffrouw Lang! Wanneer het mij te warm wordt, dan zal ik mijzelf wel een goede temperatuur verschaffen.” „Ja, ja! Dan zet u het venster open en krijgt u weer ischias! Op uw leeftijd, mijnheer, moet men een beetje voorzichtig wezen!”

„Trek u er zich maar niets van aan! Als ik dood ga, zal u best wel weer een andere betrekking vinden. Maar dat is waar ook: zoo tegen nieuwjaar zijn alle menschen uitermate vriendelijk en bezorgd.”

„Dat is niet mooi van u, mijnheer! Zooiets heb ik toch niet aan u verdiend,” antwoordde de juffrouw gekrenkt. „Ik bedien u nu al acht jaar...”

„Dat is heel duidelijk, want daar wordt u voor betaald. Als ik u morgen niet meer betaalde, zoudt u overmorgen al een ander bedienen. Dat zijn dus allemaal maar praatjes. Gaat u maar liever aan uw werk, inplaats mij hier te vervelen. De punch maak ik zelf wel klaar. Ik schuw het heele jaar voor de menschen, maar tusschen Kerstmis en Nieuwjaar het meest. Dan wordt er het meest gehuicheld, vanwege de foien, die in het vooruitzicht zijn. Weet u wat: als u mij een plezier wilt doen, zeg dan aan alle menschen, die met mij in aanraking komen, dat zij zich geen moeite zullen geven voor dien hatelijken kerel, die ik ben, maar dat zij ronduit moeten zeggen, waar het op staat. Het is allemaal janhagel!”

De juffrouw zette de flesch ruw op de tafel en keerde zich om om weg te gaan.

„U hebt vandaag weer uw narrigen dag. Maar als u het dan zoo wilt, loop dan voor mijn part het negende jaar naar den duivel! Zoek maar een ander, die voor die paar gulden per week uw praatjes afwacht en zich laat commandeeren. En als je dood gaat, schrijf het me dan een paar dagen van te voren, opdat ik een krans kan bestellen voor je begrafenis. En uw boodschap zal ik aan uw vrienden overbrengen!”

Hij stond perplex. Nu huichelde zij toch waarachtig niet! Toen hij opsprong, om haar de waarheid eens terug te zeggen, had zij de deur reeds dichtgedaan. Onzin, om zich te ergeren. Eigenlijk had hij haar moeten bedanken, dat zij de waarheid had gezegd. Dat is een luxe, die de meeste menschen hun leven lang ontberen moeten.

Toen maakte hij zich een sterken punch klaar en dronk als een vergenoegde, stille drinker.

Nu juichten en tierden de andere menschen en zeiden elkander aardigheden en kusten elkaar, terwijl zij elkaar het liefst een pak slaag zouden geven. Hij ging met een dampend glas voor den spiegel staan.

„Dan zijn wij tweeën toch heel andere, tenminste oprechte kerels, niet? Wanneer ik jou in 't nieuwe jaar alles goeds wensch, dan is het tenminste eerlijk gemeend, ouwe jongen. Prosit! Ad fundum!”

Hij leegde het glas en smakte met zijn tong, die al tamelijk dubbel sloeg....

Waarachtig, de juffrouw had het werkelijk gemeend! Zij kwam niet meer, om de boel in orde te maken. Hij moest op nieuwjaarsmorgen zelf zijn schoenen poetsen, zijn kamer zelf in orde maken. Er werd gebeld, en direct daarop volgde er een hard, luidruchtig kloppen aan de deur.

„Maken? Als je voortaan hier weg wilt blijven, kun je van mij een gulden krijgen!”

Hij was verslagen! Zonder een woord meer te zeggen, ging hij naar zijn restaurant, waar hij altijd zijn middagmaal gebruikte. Maar zijn „humeur” werd er niet beter op, toen hij zag, dat „zijn” plaats aan het raam was ingenomen.

„Ober, wat is dat nu voor een manier van doen? Stuur direct dien mijnheer weg!”

„Het spijt mij, mijnheer, maar die mijnheer betaalt even goed als u!”

„Wat? Wacht, ik zal met den patroon praten! Je bent den langsten tijd hier geweest hoor! Roep je chef!”

„Direct hoor! Maar schreeuw zoo niet, want de heeren hier hebben al meermalen over je onbeschaamd gedrag geklaagd....”

„O, mijnheer Mertino, ik moet mij beklagen! Die brutale ober van U....”

„Heeft gelijk! Wij moeten nu eens degelijk met elkaar praten!”

„Wat? Wat is dat voor een manier van doen? Weet u wel, wat ik dagelijks bij u verteer?”

„Ja zeker! Een gulden vijftig! Maar je eet wel voor twee gulden op!”

Hij had al genoeg. Woedend snelde hij het restaurant uit!

Hij zou maar eens bij kennissen gaan eten, die hem „oom” noemden, en wien hij, naar zijn meening, reeds ontelbare weldaden had bewezen. Want het is immers als een onverdiende weldaad te beschouwen, wanneer men af en toe eens gaat eten bij menschen die het „hard” hebben!

„Ah, oom!” „Heb je weer zulke oudbakken rommel voor ons meegebracht als den vorigen keer?”

„Moeder zei, dat je het zeker voor je verjaardag hadt gekregen toen je nog een kind was!” Nieuwe ont-hullingen! Maar daar kwam de vader!

„Wat is dat nu met die kinderen van jou? Is dat hun een opvoeding geven?”

„Waarom vraag je dat zoo? Omdat ze de waarheid zeggen? Het is zeker niet waar van dien oudbakken rommel?!

„We hebben er allemaal een week maagkramp van gehad. Of dacht je soms, dat wij dat allemaal verzwijgen zouden, omdat we misschien een paar gulden van je zouden erven? Die hebben wij toch allang verdorpt, als je nog lang hier komt! Want als je hier bent geweest, zijn we allemaal dagenlang van streek, door je prettige humeur!”

Toen kon hij zich niet langer inhouden: hij gaf zijn beleediger een oorvijg, en deze draaide hem zijn hand om, en gooide hem met een smak op den grond, waar in het volgend oogenblik de gansche familie zich op hem stortte. Hij sloeg hevig van zich af, maar kon niet verhinderen, dat de oudste zoon, een kwajongen van vijftien jaar, hem een fiksch slag op zijn neus gaf....

Met een schreeuw van pijn werd hij wakker! Op den grond naast hem lagen twee omvergetrokken stoelen en kapotte glazen en flesschen. De punch-geesten! Hij had gedroomd! Gelukkig! Met moeite stond hij op, en verlangde naar niets inniger, als naar de oude juffrouw Lang.

En ze kwam, het goede mensch, een beetje verlegen, en maakte haar excuus, over haar brutale antwoord van den vorigen avond.

„Ik bedoelde het niet zoo kwaad, mijnheer,” zei ze, „maar u was ook zoo narrig. Ik wensch u heusch alles goeds in het nieuwe jaar, hoor mijnheer.” — Hij gaf haar een hand.

„U hebt gelijk, juffrouw! Ik ben vaak een onuitstaanbaar mensch! Maar uw les van gisterenavond en de punch hebben mij veel geleerd. — Toch zijn de menschen huichelachtig, maar ik vooral kan ze moeilijk anders hebben!”

WINTERSTEMMING

De conciërge stond voor hem. Aha, de suikerzoete nieuwjaarswensch! Maar zoo suikerzoet waren de woorden intusschen niet!

„Je behoeft mij niet zoo lang te laten wachten, want ik moet nog naar andere, nette menschen toe. Als ik jou wat lang voor de deur laat wachten, maak je kabaal; waarom doe je mij dan ook niet gauwer open? Als je altijd wat op anderen aan te merken hebt, moet je zelf eerst zorgen, dat ze niets op jou kunnen zeggen. En geef me nu maar mijn nieuwjaarsgeld. Ik moet verderop, en heb dus geen tijd, om je antwoord af te wachten.”

Waarom ik zoo tegen je praat? Nu, juffrouw Lang heeft me verteld, dat je zoo graag de waarheid wordt gezegd.... Wat, maar twee gulden? Is dat alles? Enfin, ik zal het maar aannemen, anders drink jij ze nog op. Wat ik je intusschen voor je nieuwe jaar wensch dat kun je je wel voorstellen, oude gierigaard!”

Nou, dat was volkomen duidelijk. Maar 't was niet zoo erg gemakkelijk, om in 't gelaat van de ongeschminkte waarheid te kijken, en hij was tamelijk in zijn wiek geschoten, wat men noemt. En hij kreeg zoowaar heimwee naar de huichelachtige beleefdheid van den kellner uit zijn stamcafé! En hij ging er heen. Maar daar was zijn hartewensch ook al bekend geworden.

„Gauw, Jan, een half om half!”

„Houd je praatjes maar voor je, en maak je maar niet zoo druk! Als ik tijd heb, zal ik het wel brengen! Wanneer we allemaal zulke klanten hadden, moesten we wel vijftig kelleners hebben!”

„Nou nou, Jan, niet zoo knorrig op nieuwjaarsdag, hoor!”

„Nieuwjaarsdag? Nieuwjaarsdag? wat zou dat? Denk je soms, dat ik om die gulden fooi van jou me druk zal

IETS OVER PORTRET-KUNST

WIE vóór alles, wanneer hij zichzelf wil doen ver-
eeuwigen, let op uiterlijke
gelijkenis, doet beter voor een foto-
graaf, dan voor een schilder te po-
seeren. De lens van de camera brengt
immers zijn uiterlijk even sprekend-
gelijkend op de gevoelige plaat, als de spiegel ze
reflecteert: zonder er iets aan toe te voegen of
iets van weg te laten. Oogen, neus, mond enz.
zullen bij een voldoende lange belichting, bij
een goeden lichtval, en juisten afstand,
precies zoo gevormd wezen als de werkelijkheid
ze laat zien, en wanneer de gefotografeerde
zijn beeltenis thuis krijgt zal hij, mits de
fotograaf er niet aan geretoucheerd heeft, ver-
steld staan over de gelijkenis. Meer dan het
uiterlijk zal men bij de beste fotografie echter
nimmer te zien krijgen: voor de lens bestaat
de mensch immers alleen als *stoffelijk* ver-
schijnsel; het *innerlijk gemoedsleven*, dat niet
gezien, maar daarom toch in ieder mensch
aanwezig is, komt daardoor bij een fotografisch
portret dan ook niet tot uiting.

Om dit innerlijke ziele-leven van het model
te verbeelden, is méér noodig dan een foto-
grafie-toestel. Daartoe moet men kunstenaar
zijn, want dien, en dien ook alleen, is het bij de
gratie van zijn genie gegeven, de diepste
roerselen der ziel, als bij intuïtie, te peilen en
ze, zonder dat de uiterlijke gelijkenis daaron-
der lijdt, weer te geven en ze te laten spreken,
méér zelfs, dan ze dit in het gewone wezen van
zijn model doen.

Uit hetgeen wij hierboven opmerkten, volgt
vanzelf, dat bij een geschilderd portret, al
naar den artistieken aard van den schilder,
nu eens meer aan het uiterlijke, dan weer
meer aan het innerlijk wezen van het model
aandacht is geschonken. Bij het echte *kunst-
werk* zal evenwel steeds tusschen uiterlijk en
innerlijk een bepaalde verhouding, harmonie,
bestaan, doch nooit zal één van beide geheel ont-

Koningin Maria Antoinette met haar kinderen, naar de schilderij van
Elisabeth Vigée Le Brun.

breken. Een *werkelijk* kunstenaar is immers
technisch voldoende ontwikkeld om hetgeen
zijn oog aan lijnen en omtrekken ziet, weer
te geven, terwijl hij omgekeerd wél weet, dat
de meest preciese teekening van oogen, mond
en neus in een gezicht, zelfs bij wiskundig-juiste
plaatsing, nog geen waarachtig menschelijk
gelaat vormt, omdat de mensch niet alleen
als uiterlijke verschijning bestaat.

Bij een nadere beschouwing van de op deze
pagina's gereproduceerde portretten, kunnen
we nagaan in welke verhouding de kunstenaar
uiterlijk en innerlijk heeft willen weergeven.

Laten we dan allereerst beziën de beeltenis
van koningin Maria Antoinette van Frankrijk
met haar kinderen, door de, stellig knappe,
kustenares Madame E. Vigée Le Brun ge-
schilderd. In de eerste plaats treft ons bij
dit schilderij de uiterst-minutieuze behandeling
van ieder détail: alles is zoo natuurgetrouw
weergegeven: de patronen van kleed en voet-
kussen, de plooiënval der kostbare gewaden,
dat wij al direct den indruk krijgen, dat het
de schilderes niet in de laatste plaats te doen
was om het uiterlijke. Wij merken dit ook aan
de persoon-uitbeelding; alle onderdeelen in
gelaat en houding zijn zorgvuldig weerge-
geven; nergens behoeven wij naar het verloop
van een lijn te raden, maar we zouden dien
met een potlood desnoods kunnen natrekken.
Een fotografie zou ons naar het uiterlijk geen
betere gelijkenis kunnen geven. Maar ondanks
de technische knapheid van dit werk zien wij
toch nergens, op geen der gezichten, dat gevoel
van liefde en aanhankelijkheid weerspiegeld,
dat er, gezien de verhouding noodwendig tus-
schen deze menschen heerschen moet. Zelfs
de opgeslagen oogen en de houding van de
prinses, die aan den arm van haar moeder
hangt, kunnen ons geen kinderliefde suggere-
ren, maar wij zien in haar zoowel als in de
andere personen, dat er *geposeerd* is.

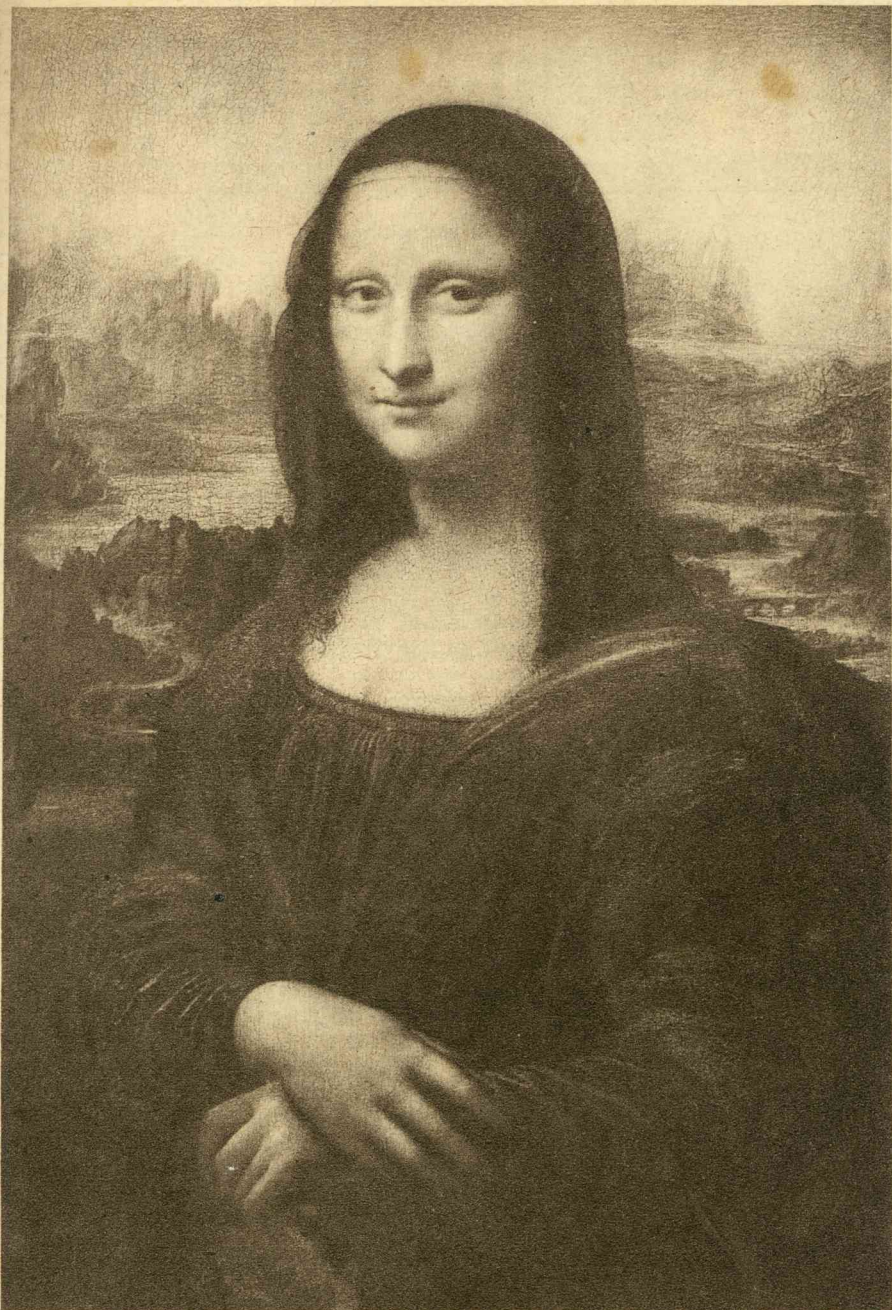
Hoe geheel anders doet ons nu aan het por-

Hendrikje Stoffels door Rembrandt.

Lady Caroline Lamb, naar de schilderij van Hoppner.

De Mona Lisa of Gioconda van Leonardo da Vinci.

Jonge Vrouw naar Holbein.

ret van Hendrikje Stoffels door Rembrandt. Hier is niets, wat ons aan een fotografie doet denken. Met breede, bijna ruw te noemen, streken heeft de schilder deze vrouwe-figuur uit den donkeren achtergrond als het ware te voorschijn getooverd. Bijna iedere lijn vervloeit in dien donkeren achtergrond, en van een minitieuze afwerking is hier geen sprake. Maar hoe weet Rembrandt de peinzende, bijna melancholieke stemming in het gelaat weer te geven. Hier is méér dan een uiterlijke gelijkenis, wij voelen het direct: hier is ook de *ziel*, die door het gelaat tot ons spreekt.

Zóó ook in Hoppner's portret van juffrouw Caroline Lamp, waar de uitdrukking van onschuld en naïvetéit van het gelaat af te lezen is.

Ook deze schilder heeft vóór alles ons een blik willen gunnen in de reine ziel van het jonge meisje, al heeft daarbij de uiterlijke gelijkenis ook niet behoeven te lijden.

In de Mona Lisa — ook wel Gioconda geheeten — van Leonardo da Vinci, treft ons, naast het feit dat het portret tot in alle onderdeelen nauwkeurig is doorgevoerd en afgewerkt, die geheimzinnige, nooit verklaarbare glimlach, waardoor wij ons tegenover deze vrouw gevoelen als tegenover een bijna wreed mysterie. En dan haar oogen! Is daarin de toenadering van de vrouw, of de onderzoekende koelheid, waarmee zij u op een afstand houdt; is er zinnelijke gloed — wellicht passie? — of kuische terughouding in? — Wij weten het niet, want wat hier voor ons zichtbaar is geworden, is het mysterie, het ondoorgrondelijke raadsel van de vrouweziel...

Rust en stilte, innerlijke harmonie is het, wat ons in de eerste plaats zoo weldadig aandoet, in Holbein's „Jonge Vrouw”. Edel van vorm en uitdrukking, komt het gelaat als een cristallisatie van rein en kuisch en bezonnen zieleleven uit den fijn-geschilderden, doorzichtigen, witten hoofd-

Jan van Eyck, portret van zijn vrouw

doek tevoorschijn. Maar hoe angstvallig nauwkeurig is daarnaast ook ieder détail uitgevoerd: men lette maar eens op den vorm van het gelaat en de oogen, neus en mond en op de handen!

Het Vrouweportret van Jan van Eyck doet ons door den eigenaardigen haartooi ietwat vreemd en zonderling aan en herinnert ons daardoor aan den bepaalden tijd (15e eeuw), waarin het ontstond. Maar indien wij ons even los maken van deze gewaarwording, en alléén letten op het gelaat en op de uitdrukking erin, dan is dit portret ons als een boodschap uit het tijdelóóze, omdat het door de realistische opvatting aan geen tijd gebonden, maar van alle tijden is. En als zoodanig, als het menschelijke van alle tijden, kan dit portret ook door ons, 20ste-eeuwers, gewaardeerd en genoten worden.

P. L.

Januari of Louwmaand

Zoals onzen lezers wel bekend zal zijn is de latijnsche naam voor de eerste maand des jaars ontleend aan Janus, den God des vredes bij de Romeinen, wiens tempel alleen geopend werd in tijd van oorlog. Omtrent den oorsprong en de beteekenis van de nederlandsche benaming Louwmaand zijn allerlei gissingen gemaakt en allerlei verklaringen gegeven, waarvan echter nog niet met zekerheid is uit te maken, welke de ware is. Volgens Kiliaen is Louw hetzelfde als Lomaand, d.i. heuvelmaand, omdat in deze maand onze voorouders met havel en vee naar de hoogten vluchtten, ter ontkoming aan de overstromingen. Weer anderen denken bij Louw aan looien. Het leerlooien toch was in die maand in vollen gang na de menigte aangevoerde huiden der in Slachtmaand gedoodde beesten. Nog weer anderen lezen in Louw den naam eener godin, of zoeken verband met louwe = vlam, ons woord laai. Januari zou dan vuurmaand zijn. Hoe 't zij, de rechte beteekenis en afleiding is nog niet gevonden, en te dien opzichte verkeerden wij nog steeds in afwachting.

DE PYRAMIDE DES TIJDS

IK DENK EEN EILAND

DOOR W. POTTUM

Zoo op 't Eind en 't Begin van 't Jaar mogen we wel eens 'n beetje zwaar op de hand zijn, niet? Ga U zelf maar eens na... neem Oudejaarsavond: ieder voelt zich dan ietwat gewichtig, herdenkt z'n eigen levensgangen, vindt dat ie lang niet die is, die hij zou zijn als 't maar eerlijk op de wereld toeging... hij zit zichzelf bitter te beklagen! Heeft hij echter om zich heen huisgenooten, familie en vrienden dan is die stemming al spoedig weggepraat en weggegeten. Appelbollen, oliebolletjes, krentenbollen, enzoovoortbollen maken 'm oververzadigd... hij wordt er zoetig van... grogjes met of zonder schijf warm of koud vroolijken 'm op... nou ja... eigenlijk is toch 't leven nog zoo kwaad niet....

Daar zijn er ook wel, die, gezeten in hun studeerkamer, hun allerheiligste, alléén 't Oude Jaar uitleven... alléén met hun Gedachten... en Nieuwjaarsmorgen vindt hen in wolken van tabaksrook... al peinzende.

Tot die „daar zijn er ook“ behoort hij, die hier boven schreef „Ik Denk Een Eiland.“

Weet U wat dat zeggen wil?

Kijk 'ns, 'n „eiland“, „denken“, „iets“ denken... Scheppend Denken is heel wat anders dan ge woon huis- of tuin-denken. Jan en Alleman kan „aan“ 'n eiland denken of „er over“, hij kan denken aan een onzer vele Hollandsche eilanden... aan Schiermonnikoog, dat druk bezig is wég te spoelen, aan 't eiland Wieringen waar schitterende klompenparades gehouden worden; voelt de een of andere Hollander wat voor den Javaan, allicht denkt ie aan of over een dier heerlijke smaragden uit den Multatuliaan schen gordel, Elba en St. Helena geven ook wel stof tot denken en ik weet 'n moderne gevalen wereldver overaar die eilandgedachten heeft!

Zijn we fantastisch aangelegd dan hebben we 't Geheimzinnige Eiland van Jules Verne of 't Eiland van Dr. Morau van Wells... ja, eilanden zijn er genoeg... maar 'n Nieuw Eiland denken — scheppen — dat is waar ik U over wou gesproken hebben....

De Idee... Plato wist ze al op waarde te schatten... „Denken“, lang voorheen heeft 'n Oosterling „Denken“ genoemd 't „Gezang der Stilte“ en als de zelfde Zonne-zoon de Schepping bezingt, heet het:

„In den Beginne was „Het“;

„Het“ dan was onbegrensd naar alle zijden, zijnde tot in Eindeloosheid van zichzelf gelijkmatig vervuld... welke was... zeer ijle Gedachte.

En de Gedachte was in 'n sluimer van Stilte — als dan was de Gedachte 'n gevoelige Gedachte... en was als 'n rilling van Geluk, die Het doorhuiverde... welk Geluk was de Macht... tot Verdeeling —

En als Het zich zeer fijn verdeelde tot in 't Onbegrensd was dit Beweging.

Verdeeling en Beweging... en ziet... daar waren Ruimte en Tijd, Ruimte om in te bewegen en Tijd om de beweging te meten.

Zoo vulde „Het“ de Ruimte tot in oneindigheid en Tijd was tot in Eeuwigheid.

Ik Denk Een Eiland...

Dit denken is 'n Daad... 'n Schepping... eenmaal zal

komen 't Eiland en oprijzen uit de wateren....

Dit Eiland zal zijn volkomen Rond....

Ja maar, nu voel ik dat U naar m'n illustratie kijkt en 't wel wat al te bar vindt om 'n Pyramide „rond“ te noemen....

Dat zit zóó:

„Hoe“ ik m'n Eiland denk... daar gaat 't ditmaal niet om... wél... om de Geweldige Pyramide, die in strakheid en harmonie van lijnen optorent uit de kokende golven van den Oceaan.

De Pyramide des Tijds zal eenmaal opgetrokken worden in de allernaaste omgeving van m'n Eiland...

Twaalf geweldige wijzerplaten zullen de menschen Tijd wijzen, die m'n Pyramide hebben aanschouwd, „die“ zullen weten, „hoe laat 't is“.

Er is eens iemand geweest, ik geloof 'n Fransoos, die beweerde dat 'n mensch zóóveel malen mensch werd, als ie verschillende talen machtig was... welnu, ik beweer dat zooveel malen ons Begrip van Tijd zich uitbreidt, zoo vele malen zijn we meer menschaardig.... Goden zullen we zijn als we Tijd be- en gegrepen hebben.

Wat zijn we als kind niet verheugd en trotsch, als we op

slag vormt waarop in alle volgende tijden is voortgebouwd... daarom... hun ter eer bracht ik m'n twaalf klokken aan op 'n Pyramide.

De driehoek, 't aloud symbool van Wijsheid en tegelijk Beperkteid gekluisterd aan 't Betrekkelijke... nu... en zoo iets betrekkelijks is dan wel Tijd.

Zien we op m'n Pyramide den sekonde-wijzer als razend voortsnelen, waar hij langs de cijfers heeft te scheren op 'n wijzerplaat met 'n omtrek van 250 Meters, dus met 'n uursnelheid van niet minder dan 900 K.M., naarmate we de wijzers zien gaan der hooger aangebrachte cijferborden, komt 't al minder tot ons bewustzijn dat „de tijd vliegt“... hoevelen onzer zullen 't beleven dat de wijzer op den cirkel-der-jaarduizenden 't cijfer 2 bereikt?

En zien we ten top... op 't bord der tijdperken? Voor ons staat die wijzer niet alleen oogenschijnlijk stil, maar geslacht na geslacht zal den wijzer schijnbaar terzelfder plaatse zien.

Weet U hoe lang de wijzer er over deed om de zés te passeeren?

Volgens zeer matige berekeningen op z'n allerminst Honderd Millioen jaren, Honderd Duizend Jaarduizenden.

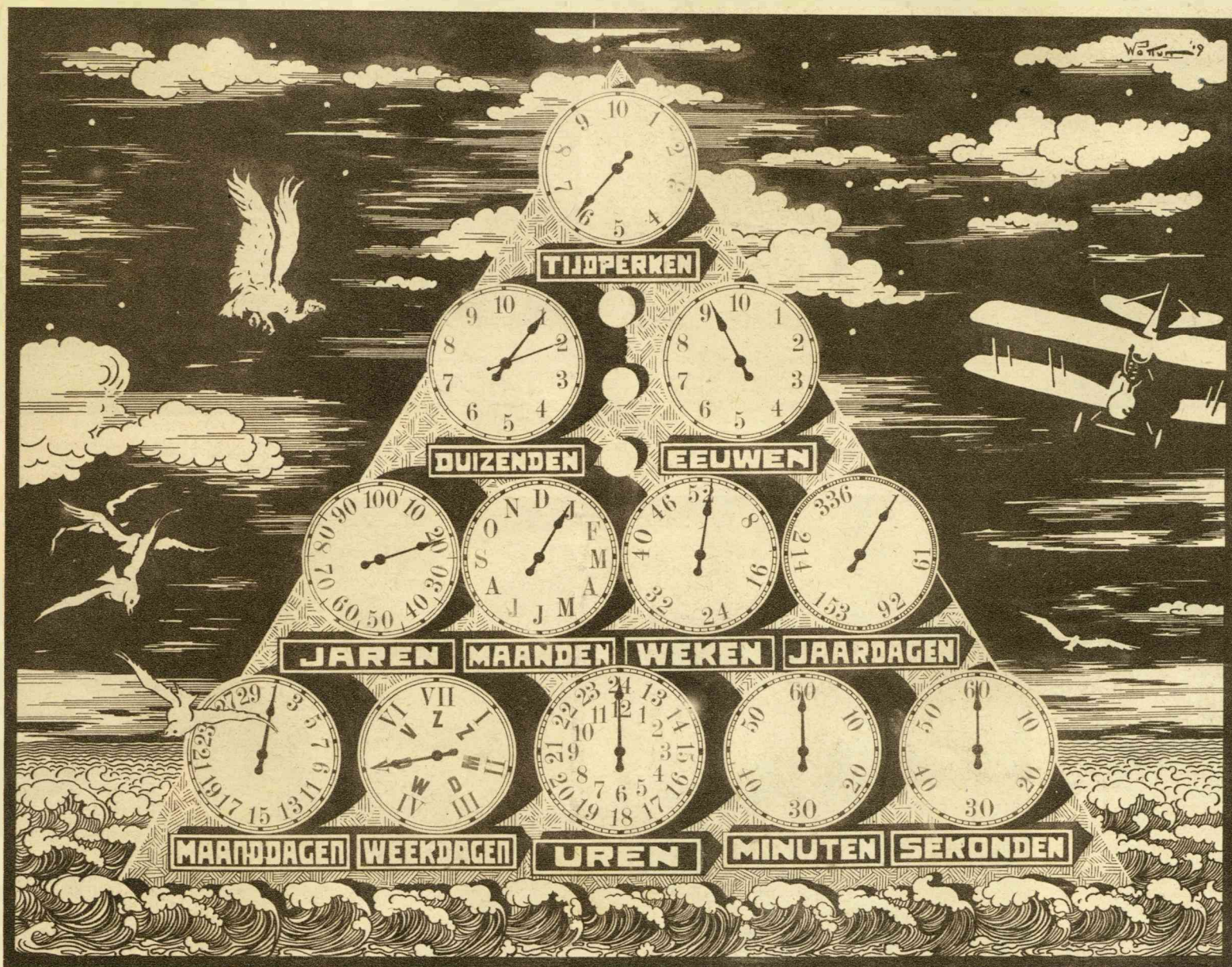
't Onderdeel van den Kilometer door den wijzer op de plaat der Tijdperken afgelegd, is zoo minniem klein, dat 't algeheel beneden ons Begrip ligt... én waar ge bij den Secondenwijzer bijkans ontsteld was, zóó hard de Tijd vloog, zoo gaat ge in 't andere geval bijkans meenen dat de Tijd stilstaat.

Tracht U 'n wezen, desnoods 'n Uebermensch te denken dat, den wijzer der Tijdperken aanschouwend, deze zag gaan als gij zooveel den secondenwijzer... voor hem bestonden denkelijk sekonde noch minuut, dag noch week, maand noch jaar!

En nu m'n bewoners van m'n Eiland, m'n Ronde Eiland, heb

ik 't ze niet gemakkelijk gemaakt — 'n kalender hebben ze niet noodig, willen ze „weten“, „de hoeveelste“ 't is, één blik op de Pyramide, en ze weten 't, willen ze weten den hoeveelsten dag van 't jaar 't is, m'n Pyramide zal 't hun vertellen.

Klokkenmakers ik geef U hier 'n geïllustreerde vingerwijzing, behoort m'n Eiland dat Rond is nog tot de onmogelijken met 't oog op ons huidig kunnen, onze huidige techniek, 'n Pyramide des Tijds kunt ge vervaardigen. Moeten de klokken der Tijdperken, Jaarduizenden, Eeuwen, Jaren te langzaam loopen, gij maakt ze zóó dat we den wijzer zelf kunnen verzetten, op de wijze zooals we nu den wijzer van 't weerglas verplaatsen, reeds dan is de Pyramide van praktisch nut en geeft Uw toekomstige afnemers 'n beknopt doch juist overzicht wat aangaat de indeeling van dag, week, maand, — jaar, eeuw, jaarduizend — tijdperk.

DE PYRAMIDE DES TIJDS

de klok kunnen kijken, dragen we 'n horloge... dan voelen we ons al heel wat! Diezelfde vreugde moeten de Ouden gesmaakt hebben, toen ze leerden kijken op de Heelalwijzerplaat, toen ze de Planeten, Zonnen en Sterren als even zoo vele wijzers der Tijden zagen wijzen.

De Chineezers, Chaldeeërs en Egyptenaren begonnen, eeuwen geleden, jaarduizenden terug, de blikken opwaarts te slaan naar de sterren en wat ze aanschouwden te overdenken.

En hunne overpeinzingen werden tot Scheppend Denken:

De Babyloniërs schiepen maanden en weken, de verdeeling van 't jaar was hun werk, nog heden ten dage herinnert ons ieder uurwerk de oude Chaldeeërsche wijsheid; zij waren 't ook die den cirkel verdeelden in 360 graden en dezen weer in minuten.

En de Egyptenaren dan?

Reeds de oude bewoners van het Nijldal hadden 'n burgerlijk jaar van twaalf maanden, elk van drie weken en tien dagen... om 't jaar vol te maken werden na afloop der twaalf maanden vijf schrikeldagen toegevoegd... maar zij wisten reeds dat 't jaar iets langer was, zij hadden opgemerkt dat er 1461 jaren noodig waren eer de Ster Sirius op denzelfden datum gelijk met de zon opkwam, dit is de zogenaamde Sirius- of Hondster-periode.

't Is de astronomie der oude Egyptenaren, die den grond-

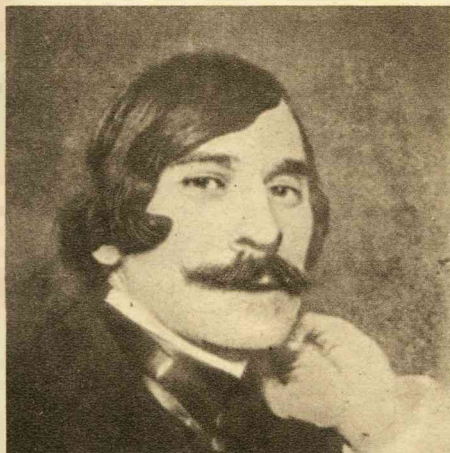
EEN 25-JARIG JUBILEUM.

Het officieel gedeelte der receptie bij het 25 jarig bestaan der N.V. Tandmiddelen-fabrieken Atol v/h L. Pool & Zonen, Amsterdam. Men ziet o.m. rechts van den Burgemeester van Amsterdam, den heer J. W. C. Tellegen, zittend: den jubilaris, den heer S. L. Pool, Directeur en stichter der industrie en links de H.H. Commissarissen Mr. B. E. Asscher, J. F. Verster en L. Pool; staande naast den wethouder van onderwijs, den heer H. J. den Hertog en den wethouder der openbare gezondheid, den heer Dr. E. J. Abrahams. Op den achtergrond ziet men o.m. de bestuursleden van „Nederlandsch Fabrikaat“, de H.H. Th. F. A. Delprat, Mr. J. J. B. v. d. Mandere, Joh. Bol en F. J. Zeegers, den doyen der consuls, den heer Meinard Merens, den regeringscommissaris der Wereldtentoonstelling Gent 1913, en den secretaris van de kamer van koophandel en fabrieken Mr. A. J. Molli Schnitzler en tegenover den jubilaris den president dezer kamer den heer S. P. van Eeghen.

JUBILEUM J. J. DE ROODE.

Op 24 Dec. l.l. vierde de heer J. J. de Roode (x) hoofdred. van „Het Volk“, onder veel belangstelling zijn 30-jarig jubileum als journalist. Op onze foto ziet men de huldiging in „Parkzicht“.

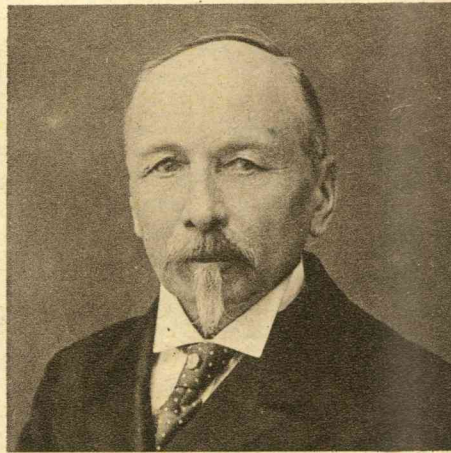
DE FRANSCH E DICHTER PAUL FORT IN ONS LAND.

De dichter Paul Fort (links) zal binnenkort eenige conférences in ons land geven en met Madame Germaine d'Orfer (rechts) verzen uit zijn vele bundels voordragen. Hij is een der beste en meest individuele dichters van het huidige Frankrijk. In 1912, na den dood van Léon Dierx, werd hij tot „prince des poètes“ gekozen. Een „Choix des Ballades françaises“ — bloemlezing uit de meeste zijner 25 bundels — verscheen bij Figuière te Parijs.

GRADA DUIVESTIJN.

een jong zangeresje, dat haar opleiding krijgt bij mej. M. Langeveldt van Hemert, leerares te 's-Gravenhage, en voor de toekomst veel belooft. Haar stem is licht dramatisch sopraan en zij heeft talent van uitbeelden.

L. X. LANNOY.

Op 1 Januari l.l. herdacht de heer L. X. Lannoy, chef der onder-afdeeling Verificatie van de Gemeente-Waterleidingen van Amsterdam, den dag, waarop hij vóór 50 jaar in dienst trad van de voormalige duin watermaatschappij, aldaar.

DE OVERSTROOMINGEN

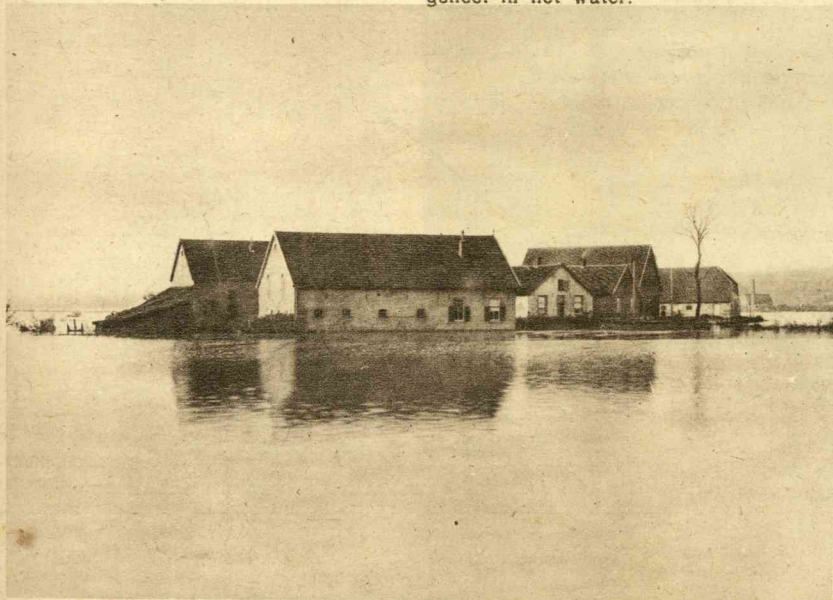
DE OVERSTROOMING VAN DE MAAS BIJ MAASTRICHT.

De landerijen en woningen, welke langs de Smeermaaserweg liggen, staan tot een hoogte van 60 cm. geheel in het water.

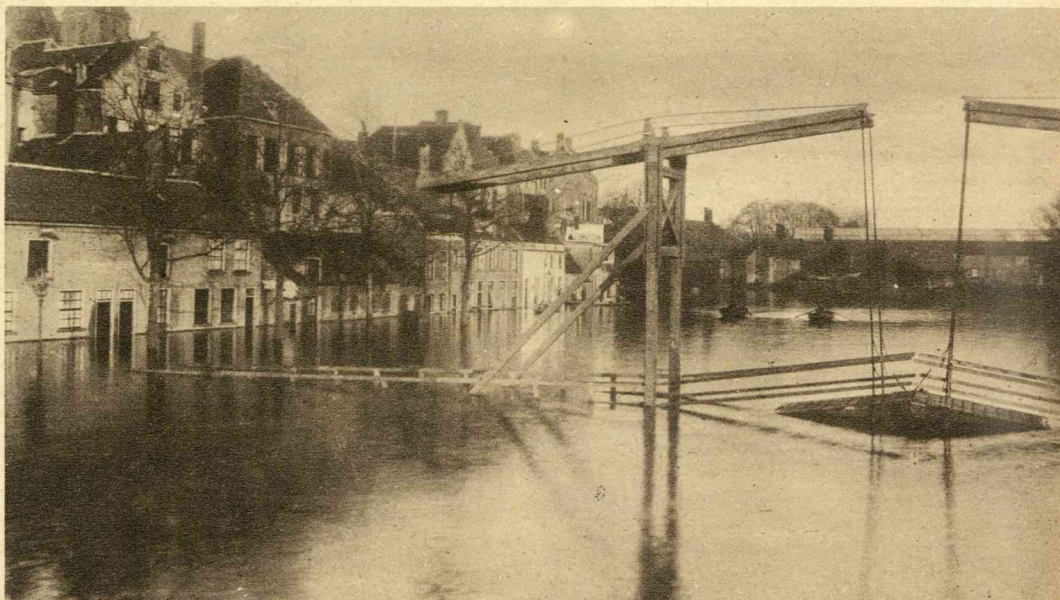

HOOGWATER TE ARNHEM.

Werklieden versterken den dijk met zakken zand.

DE WEG NIJMEGEN-ARNHEM
is geheel onder water

HET WASSEN VAN DEN IJSEL.
Hoe het er bij Deventer uitziet

KLEINE BOBBIE EN DE TELEFOON

DOOR CISSY VAN MARXVELDT

Kom hier, Bobbie, dan zal ik je jasje aantrekken.
„Even wachte.”
„Nee, niet wachten. We gaan met de tram naar Tante Lien.”
„En keine Matta?”

„Ja, en kleine Martha.”

Bobbie zat in zijn speelhoek. Hij had een rood broekje aan en een witte blouse, en hij pakte steenen van het groote dambord, dat de speelhoek vertegenwoordigde, in een lege beschuitbus. De steenen kletterden neer, een voor een.

„Kom, Bobbie.”

„Och, even wachte.” Er was nog zooveel te doen. Het konijn moest nog zijn hoekplaatsje innemen op het dambord, en de lege doos, waarin havermout was geweest, moest precies staan naast het sigarettendoosje, dat hij van Pappa had gekregen. Want kleine Bobbie was netjes. En dan was er nog de dwaze door Pappa gefabriceerde vliegmaschine en de ansicht aan het touw, waarmee Bobbie door de kamers kon rennen.

„Ziezoo, al kaar. Hoef niet 'e muts op?”

„Nee, dat hoeft niet hoor! Kom maar hier.”

En daar stapte Bobbie heen aan Mamma's hand. Er was zooveel te zien op weg naar de tram. Daar was de groote, witte kip, die zijn kop een beetje op zij hield.

„Kip slaapt mama.”

„Ja, de kip slaapt.”

Toch ging Bobbie nooit voorbij, zonder eerst een hartelijk: „Dag kip”, geroepen te hebben. En dan was er de vaart met al de booten, en de brug, die zoo heerlijk rommelde, wanneer de tram er over reed. Meestal werd op de brug halt gehouden, tot een tram aankwam, die snorrend voorbijschoof. Dan danste Bobbie aan mama's hand. Dat was haast altijd elken morgen weer het glanspunt van elke wandeling.

Natuurlijk, daar was ook nog de fruitwinkel met de peren en de „duiven” en de „panana's”, en ook de bloemenwinkel, waar mama en hij vaak bloemen gingen koopen, en waar de groote spiegel hing, die Bobbie's heele kleine figuurtje zoo vroolijk weerkaatste. En niet te vergeten de tram met den conducteur, die het tramkaartje legde in Bobbie's gretige handje, en die altijd scheen te vergeten hoe oud Bobbie was.

„Nog geen drie jaar, mevrouw?”

„Twee en een half,” zei Bobbie dan prompt.

Zoo gingen ze dan ook dien morgen met de tram naar Tante Lien en kleine Matta. Er was veel om over te babbelen. Auto's, die de tram voorbijschoten, dravende paarden, stoeiende kinderen, en heel belachelijk in Bobbie's oog, een dame met een hondje, dat een blauwen strik om zijn hals droeg, waarvan de punten bij zijn ooren opstonden. En toen de conducteur hem later uit de tram zette, riep hij heel hard: „Dag konteur”, en wuifde met zijn handje. De konteur wuifde terug.

Kleine Martha lag op het kussen en werd gewassen. Ze zwaaide dronken met haar armpjes, en af en toe trok ze een klein, bevend mondje, alsof ze zou gaan huilen.

„WatisMarthalief hè?” vroeg mama.

„Ja,” zei Bobbie, en leunde zijn kin op den tafelrand, een zoet gepeins in zijn blauwe kijkers. Hij raakte een bloot voetje aan. „Keine voetjes,” zei hij. „Och.” En dacht zichzelf zeker al een heelen grooten jongen. Maar toen zijn handjes gleden van de voetjes naar het hoofdje, en kleine Martha zich onwillekeurig kromde onder de aanraking van die koude, stevige pootjes, zei mama afleidend:

„Kom, zullen wij even in een andere kamer gaan? Plaatjes-kijken?”

„Nee,” zei Bobbie beslist.

„Och, laat hem maar,” zei tante Lien.

Maar Martha's onderlipje werd smartelijk ingetrokken, toen Bobbie haar zachte oorschelpje tusschen zijn vingers nam.

„Dan gaan we met Pappa praten,” zei mama. „Door de telefoon.”

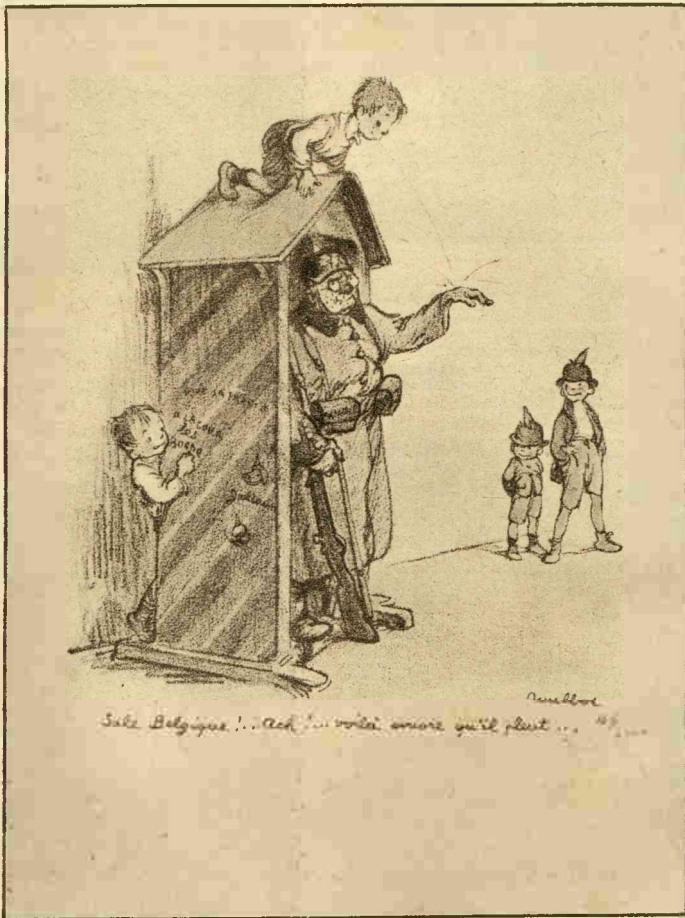
„O ja,” Bobbie leef zijn kin van den tafelrand.

„Vin je leuk?”

„Ja, vin leuk.”

„Even wachten hoor!” Bobbie keek wat wantrouwig naar den telefoonhoorn. Entoen mama begon te spreken, zoo maar, in dat houten ding, duwde hij zijn hoofd tegen haar rok.

„Hajio, Met van Delft & Co? Ben jij daar zelf Bob?”

FRANSCH E OORLOGSKUNST
In de kunstzaal Fetter te Amsterdam wordt een tentoonstelling gehouden van Fransche oorlogskunst. Al het geëxposeerde is vervaardigd door Fransche kunstenaars, die als militair aan den oorlog deelnamen. Onze foto stelt een tekening voor van den humoristischen tekenaar Roulbot. Wel grappig bedacht, dien eenen jongen, die het laat regenen en zoo den Duitschen soldaat binnenhoudt, zooat de andere gelegenheid heeft zijn hart te luchten door zijn opmerkingen op het huisje te schrijven....

Met Fie. Ja, Bobbie is hier, die wou je wat zeggen.”

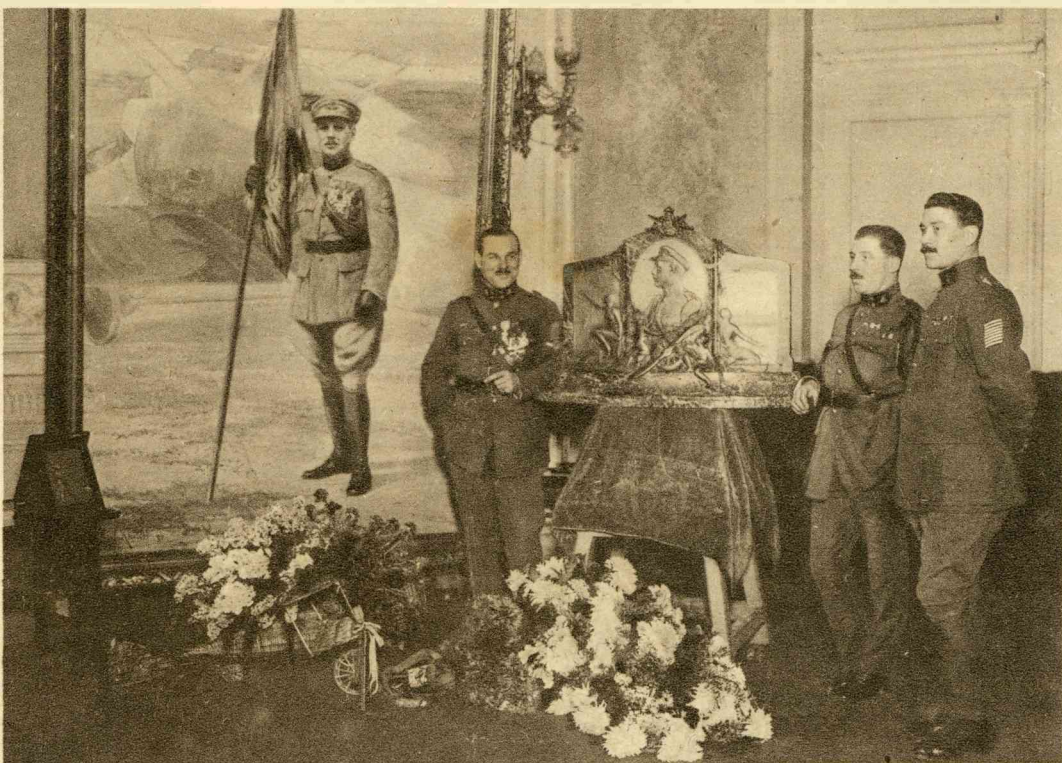
Mama hield den hoorn voor Bobbie's oortje, luisterde zelf mee. „Zeg, dag Pappa.”

„Dag pappa,” klonk fijntjes zijn stem.

„Dag boy. Waar ben je dan met mama?”

Verschrikt trok Bobbie zijn hoofdje terug, keek de kamer rond, of papa in een van de hoeken zat.

„Zeg, bij Tante Lien.”

HULDE-BETOOGING AAN JAN OLIESLAGERS.

Dezer dagen huldigde de gansche Belgische sportwereld den bekenden vliegenier Jan Olieslagers, wegens de diensten, door dezen aan zijn vaderland bewezen gedurende den oorlog. Wij zien hier Olieslagers met zijn beide broeders temidden der geschenken, die hem werden aangeboden, onder welke laatste was het schilderij waarop we hem zien als vaandrig van het Belgische vliegercorps.

„Bij tante Lien.”

„Ben je met de tram gekomen?”

„Ja Pappa.”

„Ja Pappa,” echode Bobbie flauwtjes.

„Fie, je moet hem zelf laten spreken.”

„Maar hij zegt niets.”

„Wacht dan maar, ik zal hem wel vragen. Waar, was

kleine Martha?” Bobbie dacht even na.

„Keine Matta hui-uil,” zei hij dan trotsch.

„En waarom huilt Martha dan?”

Bobbie zweeg even, dacht blijkbaar na. Zei dan, zijn gedachten een grooten sprong nemend: „Kaatje tegen van konteur.”

„Zoo. Bewaar het maar goed. Nu moet Pappa weer aan 't werk. Dag Boy. Is mama daar nog?”

„Bob,” riep Fie, „kom je niet weer zoo laat thuis koffiedrinken? 't Is zoo ongezellig voor de boy ook.”

„Ja, hoor eens, ik heb 't razend druk. Ik zal eens zien.” Er klonk wrevel in zijn stem.

En Fré, driftig opeens, gooide den hoorn op den haak.

„Waar is Pappa nu?” vroeg Bobbie.

„Stil,” zei ze en er was een frons tusschen haar wenkbrauwen.

Ze zaten samen aan de gedekte tafel, Fré en kleine Bobbie. Hij had zijn servetje al voor, met een keurig gestrikt bandje achter in zijn nekje. Vanuit de keuken klonk het driftig gekletter van pannen, die te hard werden neergezt. Het was al weer eenige weken na Bobbie's eerste telefoongesprek met Papa. Fré's blikken dwaalden van de klok, waarvan de wijzers tergend vooruitschoven, naar Bobbie's vingertje, dat de figuren van het tafelkleed natrok. Dan zuchtte ze ongeduldig. Bobbie keek op. Hij zag hoe Fré weer naar de kok keek.

„Pappa laat,” zei hij. „Is al acht uur.”

„Ja, we zullen maar gaan eten.” Ze sprak soms tegen hem, als tegen een heelen grooten, begrijpenden jongen.

Ze sneed het vleesch voor, belde om de aardappelen, de groente. En dan in een onweerstaanbare opwelling om te tergen — nu hij weer zoo laat kwam — haastte ze het kind, dwong hem het eten op, snauwde even, toen hij knoeide met zijn vleesch, het plat drukte in zijn lepel: „Kijk mama, taatje.” Ze liet vlug de borden verwisselen, drong Bobbie den pudding op, schildte zijn peer al, terwijl hij nog niet half klaar was. Het kind zou naar bed zijn, voor hij thuiskwam.

„Kom, Bobbie.” Met de peer in partjes op zijn bordje,

nam ze hem mee naar zijn kamer, waschte hem driftig, terwijl hij genoegelijk zijn peer at, en zijn bloote armpjes gewillig gooide door de mouwen van zijn nachthemd. Dan liet ze hem in zijn bed klimmen, zoende hem, wild bijna, duwde haar hoofd in zijn kleine, warme halsje. Hij lachte schaterend.

„Mama hui-uil,” zei hij dan.

„Nee,” zei ze. „Nee, mama lacht. Kijk maar. Zeg: nacht lieve mamsie.”

Hij rolde zich even behagelijk om en om in zijn bed.

„Nacht lieve Mamsie,” zei hij dan zoet, en drukte zijn donkere kopje in het kussen.

Pas zat ze weer aan tafel, of de buitendeur klapte dicht. Hij kwam binnen, keek naar de klok, onbewust haast.

„Laat, hè?” zei hij. „Waar is de jongen?”

„Naar bed,” zei ze stug.

„Waarom dat zoo vroeg?”

„Zoo vroeg,” herhaalde ze schamper.

„Nu ja, ik kan er niets aan doen. 't Is zoo druk op kantoor. Ik kan niet wegkomen gewoonweg.”

„Zoo,” zei ze.

„Ja, wat dacht je dan?”

„Ik weet niet.”

„Krijg ik nog wat te eten?” Ze belde het meisje, dat, humeurig omdat meneer weer zoo laat was, de dek-schalen onverschillig neerplofte op tafel. Hij sneed zijn vleesch. Zij staarde voor zich uit. Dan zei ze:

„Toen Tinie hier logeerde, toen kon je wel vroeg thuiskomen.”

„O, is het dat?” zei hij.

„Het is toch zoo.”

Hij haalde zijn schouders op, begon te eten. Maar zij, in een plotselinge uitbarsting van drift, praatte door: „Ik begrijp het niet. Ik begrijp er niets van. Je bent je eigen baas, je kunt naar huis gaan, wanneer je wilt. Zoo bespottelijk, om tot zeven uur op kantoor te blijven. Neem je werk dan mee naar huis, als je toch persé werken wilt. We

hebben niets meer aan je, de jongen en ik. 't Is de zaak — de zaak — de zaak. Wij zijn niets meer voor je. Alleen als er — als er —

„Je verveelt me erg,” zei hij kalm.

„Ja, dat zal wel. Maar je zult luisteren, naar wat ik te zeggen heb. Als er leuke logés zijn, toen Tinie hier was, toen kon je wel vroeg thuiskomen. Toen hoefde ik niet uren te

wachten en naar de klok te kijken, of je haast kwam."

"Het zal toen vermoedelijk niet zoo druk zijn geweest," zei hij.

"Och, druk," herhaalde ze liefjes-schamper.

"Nee, ik blijf alleen voor mijn plezier werken," zei hij, nog kalm.

"Nee," zei ze, "je stelt het alleen zoo weinig op prijs, dat wij, de jongen en ik — ik kan de boy toch niet zoo lang ophouden — bij jou zijn. Het is je hier zeker niet aangenaam genoeg. Zelfs je Zondagen, je weet niet, wat je zult verzinzen, om maar weer naar kantoor te komen. Ik zou voor de mop Tinie nog wel eens willen vragen, om te zien, wat je dan zou doen."

"Doe dat," ried hij.

"Ja, dat zou je wel willen," zei ze. "Je moet zelf maar zien, wat het eind hier van zal zijn. Als jij me zoo gaat verwaarlozen, goed. Maar ik heb niet heel lang geleefd meer."

"En ik ook niet, om die nonsens aan te hooren," zei hij, terwijl hij opstond, en zijn servet verfrommeld neergooide. "Jij kunt me zodoende niet kwalijk nemen, dat ik het op kantoor aangener vind. En rustiger."

Maar toen hij op de tram stond later, dacht hij wat laconiek: "Och, ze is overspannen. Vrouwen denken altijd direct zoo overspannen." En hij berekende, hoe groot wel de winsten zouden zijn, wanneer de transactie met de firma Groesbeek tot stand kwam.

* *

Er bleef iets kils tusschen hen. Al zei ze niets, dan wist hij toch, dat ze hem verweet, dat hij haar om zijn zaken verwaarloosde. Het maakte hem prikkelbaar en nog afwezig dan hij geweest was. Hij kwam ook niet meer thuis koffiedrinken. Zij en de boy zaten samen aan de koffietafel, ze sneed met zorg zijn boterhammetjes en Bobbie vroeg elken middag weer, zangerig: "Papa kom niet tui-uis?"

"Nee," zei ze dan hard, "natuurlijk niet."

"Tuurlijk niet," herhaalde hij wijs.

Maar ze wist toch aldoor, dat het zoo niet kon blijven doorgaan, en soms, in sentimenteel beklag om zichzelf liepen de tranen over haar wangen. Dan zei kleine Bobbie vol teederheid: "Och, mama huil." En vaak ook ging zijn lipje beven, omdat mama hilde.

Maar eens, een middag, toen een ijl-frissche herfst-nevel over het ros-gouden tuintje lag en de lucht zoo blauw leek en bijna vol zomerbeloften, toen kleedde ze Bobbie in zijn groen-met-wit-wollen mantel, en zette hem zijn witte muts op.

Het leek haar, of haar gedachten klaar en helder omlijnd waren. Er lag geen dofheid over haar denken. Ze stoeide met den jongen, en ze zei, hoog en blij, alsof ze een liedje zong: "we gaan papa van kantoor halen, Bobsie-boy. We gaan eerst boodschappen doen. Heel veel boodschappen doen. En dan gaan we papa van kantoor halen, Bobsie-boy."

En de kleine jongen sloeg met zijn stok een roffel op de deuren, terwijl hij aldoor haar laatste woorden herhaalde. Licht en vlug liep ze met hem door de stad. Ze omklemden stevig zijn handje, en stond stil voor elken speelgoedwinkel om hem een plezier te doen. Ze babbelde vroolijk met hem, en ze liet hem van alle trottoirs springen. "Een — twee — drie." "Huup-ie-see," richte Bobbie dan.

En aldoor dacht ze, hoe Bob wel zou kijken, wanneer ze zoo opeens met den jongen voor hem zou staan. Ze was in geen maanden op kantoor geweest.

Ze liet den jongen aan haar hand de gracht afhollen tot voor het kantoor. Ze trachtte naar binnen te kijken voor ze de hooge stoep opklom, maar ze zag niets. Bobbie, verrukt weer over de hooge stoep, schalde wat jolige geluidjes door de ijle herfstlucht. Op de gracht was alles stil, daar was alleen het kindergeluid en in de verte een wagen die over een brug kwam aanrattelen. Toen belde ze en den bediende voorbij, liep ze met Bobbie aan haar hand door de gang naar het privé-kantoor. Bob was er niet. Ze liep door tot zijn schrijftafel, die geordend was, alsof er niet meer aan gewerkt zou worden. Nu draaide zij zich om naar den bediende, die de deur achter haar dicht wilde trekken.

"Waar is mijnheer?" vroeg ze.

"Mijnheer is een uurtje geleden uitgegaan met mijnheer Van der Does."

"Komt mijnheer nog hier?"

"Nee mevrouw, mijnheer Bergmans moet de post teekenen."

De deur werd nu zacht dichtgetrokken. Ze bleef nog bij de schrijftafel staan.

"Pappa?" vroeg Bobbie.

"Is er niet," zei ze kort.

"Pappa?" herhaalde hij en wees op de telefoon, die op de schrijftafel stond. En luider en plotseling dwingend riep hij: "Pappa — pappa." Ze wist wel, wat hij wilde. Maar ze bleef zeggen, kort en snauwend: "Pappa is er niet. Dat zie je toch wel. Je moet stil zijn Bobbie."

En toen het kind ging huilen, plotseling hevige teleurgesteld omdat hij iets prettigs verwacht had, wat er niet was, trok ze hem mee aan zijn hand, de gang weer door, de stoep weer af. Met een bons was de buitendeur achter hen dichtgevallen. Het kind hilde nu smartelijker. Ze lette er niet eens

op, dat een enkele voorbijganger haar nakeek. Ze dacht alleen: "Zoo druk heeft hij het nu. Zoo verbazend druk heeft hij het nu..."

Toen hij 's avonds thuiskwam, had ze de tafel af laten ruimen, en de boy was al lang naar bed. Ze zat bij het vuur en deed of ze las.

"Hoe is het?" vroeg hij. "Krijg ik niets meer te eten?"

"Ik dacht, dat je al gegeten hadt."

"Hoe kom je daar bij?"

"Omdat je zoo ontzettend vroeg bent," zei ze.

"Wat een dwaasheid." Hij liet zich norsch in een stoel vallen. Als ze nu met zulke dwaasheden begon, waar was dan het eind...

EEN ACTUEEL COSTUUM OPEEN ENGELSCH BAL.
Onze Engelsche correspondent zendt ons bovenstaande foto, waarop het costume van de dame vooral aardig en actueel is, n.l. een bespotting der O.W.-ers en prijs-opdrijvers.

"Dus ik krijg niets te eten."

"Ik heb niets meer voor je tenminste."

"Dan zal ik in een hotel moeten gaan."

"Ja, doe dat," zei ze en keek weer in haar boek.

Hij stond direct op. Maar toen hij bij de deur was, zei hij:

"Ik vind dit een ellendige manier van plagen. Hoe kom je toch zoo?"

"Had je het weer zoo druk vandaag?" vroeg ze, en nu

dat schaaft, dacht toch, dat je het zoo druk hadt op kantoor. Misschien ook heb je wel al dien tijd..."

Hij trok de deur met zoo'n ruk achter zich dicht, dat een kommetje op het buffet omviel. En zij dacht: "Ik had hem veel meer moeten zeggen. Maar hij weet nu toch, dat ik hem doorzie." Toen haperden haar gedachten. Doorzien... Wat doorzag ze?

En hij, driftig heenend naar een tram, dacht met zooveel wrevel aan Fré, dat hij er zelf van schrok. Maar op de tram stond een kennis, en al gauw was hij in druk gesprek alles vergeten. Alleen bleef prettig achteraf in zijn herinnering de groote order, die hij 's middags, door Van der Does, gekregen had van den vertegenwoordiger van een Indisch handels-huis.

* *

Fré en kleine Bobbie gingen logeeren naar haar ouders.

Dat was de beste oplossing geweest. En in die stille omgeving, waar de dagen zoo rustig en niets-zeggend voorbijgleden, bloeide een groot verlangen in haar op naar Bob. En leek veel, wat zoo onoverkomelijk groot was geweest, klein en onbeteekenend. Maar er bleef toch nog een stille koppigheid in haar... Zij kon niet de eerste zijn. Toch werd elken dag haar stemming zachter, en als ze, 's morgens, langs de nu al kale landwegen groote wandelingen deed met kleinen Bobbie, dan sprak ze over Pappa, en hoe lief hij was, en hoe prettig hij kon "balvoeten" met Bobbie, wanneer het niet zoo druk was op kantoor. Kleine Bobbie kweelde dan de laatste woorden, gezellig mee.

Zoo kwamen ze, een morgen, in een winkel, waar ze biscuits voor Bobbie kochten. Hij liep rond, snuffelend hier en daar, om dan opeens met een kreetje van verrukking te jubelen: "Pappa." Hij had in een hoek de telefoon ontdekt.

Ze keek van de telefoon naar Bobbie.

"Wil jij met Pappa spreken Bobsie-Boy?" vroeg ze.

"Ja, ja," zei hij en danste langs de toonbank heen.

"Mag ik?" vroeg ze. "Intercommunaal telefoneren?"

"O zeker. Gaat uw gang. En u kunt in het kantoortje wel even wachten, tot u aansluiting krijgt."

Ze vroeg intercommunaal aan. Haar stem klonk hoog. Toen het nummer. En daarna zat ze met Bobbie in het kantoortje op de houten kruk. Ze had haar gezicht op zijn haar gelegd. Zoo wachtte ze.

"Pappa?" vroeg Bobbie dan.

"Ja, nu mag je aanstands met pappa spreken. Net als toen bij tante Lien. Weet je nog wel? En wat zul je Pappa dan zeggen? Nee, dat mag je zelf weten. Zeg eens: "Dag lieve Pappa."

"Dag lieve pappa," herhaalde Bobbie.

Er tikte een klok in den hoek van het kantoortje. Een oude, verwelooze klok was het, met een gebarsten wijzerplaat. Ze moest aldoor naar die klok kijken, hoe de groote wijzer vooruitschoof met nu en dan een driftig schokje.

Daar rinkelde de telefoon. Ze sprong op, liet Bobbie van haar schoot glijden. Maar ze hoorde, hoe de kruidenier, beleefdheid in zijn stem, iets noteerde.

Met een zucht zette zij zich neer. Het was koud in het kantoortje. Ze klemde dicht tegen Bobbie aan. Toch gloeiden haar wangen.

En toen: "Mevrouw, bent U daar?"

"Ja, ja," zei ze. "Kom boy. Daar is Pappa."

Ze nam den hoorn op.

"Hallo, Hallo," hoorde ze. Ze dacht, dat het Bob's stem was. Ze legde de hoorn aan Bobbie's oortje, luisterde zelf mee. "Kom boy," zei ze zacht. "Daar is papa nu."

"Dag lieve pappa," zei hij fijntjes.

"Harder," fluisterde ze.

"Dag lieve pappa," schalde zijn stemmetje. — Haar hart bonsde.

"Dag boy," klonk het toen. Het was Bob's stem. "Ben jij daar?"

"Ja," Bobbie keek weer den winkel rond, of Pappa daar misschien onder de toonbank zat, of achter een stoel.

"Kom zeg dan wat," drong ze weer.

"Pappa kom niet laat thui-uis?" zei hij op eens ferm en beslist en heel duidelijk. Ze luisterde mee, gloeirood nu en ademloos.

"Zal Pappa vandaag nog komen?"

"Ja," zei kleine Bobbie.

"Om Bobbie terug te halen?"

"Papa kom te-ug?" vroeg Bobbie, zich vasthechtend aan het terug.

"Ja. Ja zeker hoor! Heeft Bobbie naar Pappa verlangd? En Mama ook?"

"Ja mama ook," zei de echo zoetjes.

"Is mama daar?"

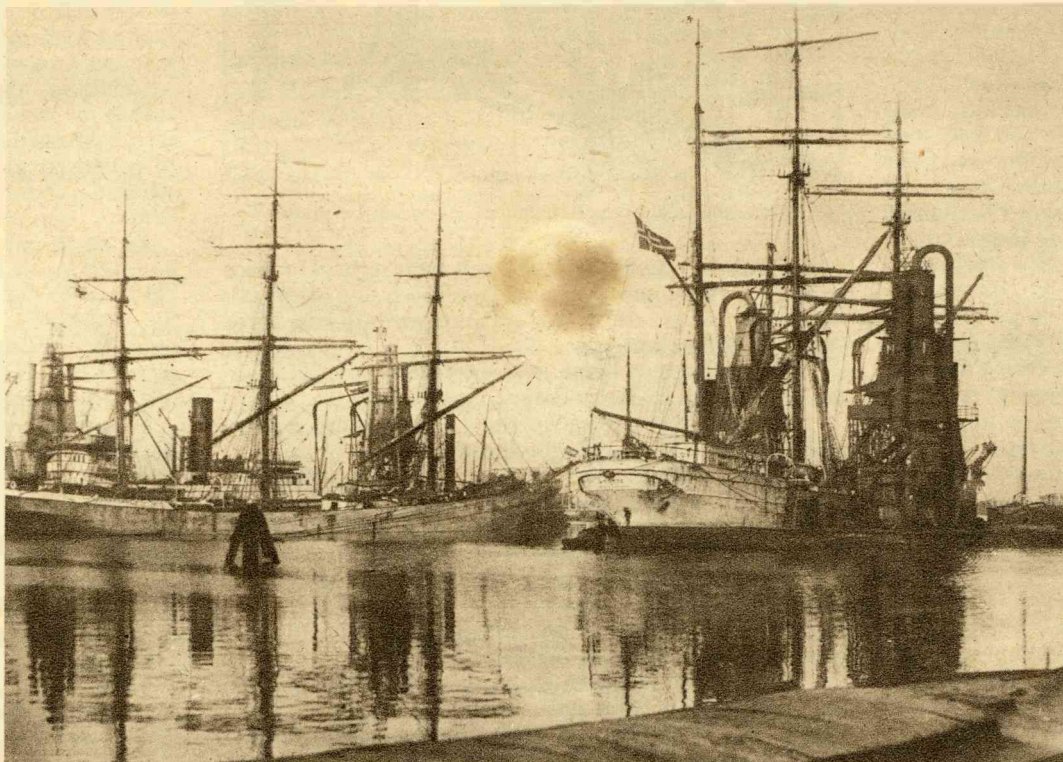
"Ja," zei ze, inplaats van Bobbie.

"Kom je? Kom je ons halen?"

"Met den middagtrein kom ik," zei hij. "Ik schipper het wel."

Toen jubelde ze, blij en luchtig: "Wat heerlijk. Wat heerlijk. We verlangen zoo. We willen allebei aan den trein zijn. Daag." — Ze liet Bobbie den winkel uitdansen, en haar stappen veerden over de straat.

Hij, ginder op zijn kantoor, ruimde zijn schrijftafel op, nadenkend, met een frons tusschen zijn wenkbrauwen. Hij kon haast niet weg. Maar het moest. Want hij was eenzaam, en hij verlangde naar kleinen Bobbie, dacht hij. En pijnlijk wist hij, dat hij veel meer verlangde naar kleinen Bobbie dan naar haar....

TWEE ZELDZAME GASTEN IN DE AMSTERDAMSCH E HAVEN,

n.l. de Noorsche bark „Vicomte“ en het Finsche fregat „Sylvia“; beide zeilschepen zijn uit Zuid-Amerika aangekomen. In geen dertig jaar liepen in Amsterdam zulke mooie zeilschepen binnen.

trilde haar hand toch even, die ze op haar boek had gelegd.

"Och, vraag me daar toch niet weer naar," zei hij en draaide den deurnop al om.

"Nee, ik dacht zie je. Ik was om vijf uur op kantoor. Toen was je al weg. Met Van der Does."

"En wat dacht je dan, dat ik..."

"Och," zei ze tergend-lief, "wat zou ik in zoo'n geval kunnen denken hè? Dat je met Van der Does naar huis bent gegaan bijvoorbeeld en met hen en Lous genoegelijk hebt zitten babbelen. Nee, en haast had je niet, want och Fré,

DE NOTJES

DOOR THÉRÈSE HOVEN

(Vervolg)

„Zitten jullie elkaar te troosten of miserabel te maken?” klinkt opeens een frissche, jonge stem.

De binnenkomende wordt verwelkomd door twee treurige, ernstige tijdgenootjes, die 't lachen verleerd schijnen te hebben.

„'t Is of jullie van een begrafenis komt.”

„Dat is 't ook; wij hebben allebei iets heel moois, een heerlijke illusie, begraven,” zucht Caroline.

„Och! kom! Alsof schoolfrikjes er nog illusies op na hielden.”

„Als je zakt, merk je pas hoeveel,” zegt Gusta, wel niet heel grammaticaal, maar toch duidelijk.

„En zitten jullie nu bij de pakken neer?”

„Och! nee... dat niet...”

„Zeg liever: dat wel!”

„'t Is dan toch ook heel verdrietig.”

„Als je enkel heil ziet in 't gezegende onderwijs — maar er is meer op de wereld.”

„Niet voor ons, als je eenmaal in een vak bent,” merkt Gusta mismoedig op.

„Je kunt toch niet in eens van carrière veranderen.”

„Hè! wat zijn jullie toch een paar fossielen, 't is of jullie heelemaal niet weet wat er in de wereld voor-gaat. Je moet met je tijd meegaan — dat is de chose..

En als de twee gezakten, of gestraalden, zooals ze tegenwoordig heeten, haar in een onbestemd niet-begrijpen aanstaren, zegt de bezoeker: „Hebben jullie dan geen van beiden ooit gehoord van de *Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij* of de *N.O.T.*, de *Nederlandsche Uitvoer Maatschappij*, kortweg de *N.U.M.* of het Graanbureau?”

„En voelen jullie er dan niets voor om een *Notje*, een *Nummetje* of een *Graankippetje* te worden?”

„O! dat is waar, jij bent bij de *Not*?” zegt Gusta, met een opflikkering van haar denkvermogen, dat zich in de laatste maanden enkel op haar examenstudie heeft geconcentreerd.

„Ja, zeker, ik ben een *Notje*! En als jullie verstan dig bent, schaar je je ook onder die vaan.”

„Moet je er een examen voor doen?” informeert Caroline, met een benauwd stemmetje.

„Wel nee! Ze zijn veel te blij als ze voldoende personeel krijgen voor de talrijke, zeg gerust tallooze bureaux. Je meldt je gewoon aan, vraagt den directeur of een der andere dignitarissen te spreken en zegt... zooveel wil ik verdienen.”

„Betalen ze goed?” vraagt Gusta, wie de Indische cijfers al voor den geest dansen.

„Goed en goed... dat zijn er twee. De salarissen variëren van vijf-en-dertig tot twee-honderd-vijf-en-twintig gulden per maand, doch dat maximum wordt om zoo te zeggen nooit bereikt, behalve door een Mr. in de rechten of zoo.”

„En bij de andere bureaux?” vraagt Caroline.

„Nu, ze zeggen dat de *Not* het beste betaalt, maar helaas! voor de arme *Notjes* staat het niet zoo goed aangeschreven als de andere twee lichamen, waar het salaris kleiner, de eischen groter, maar de naam beter is. Zoo vinden wij, *Notjes* en *Nummetjes*, het heelemaal niet erg zoo genoemd te worden, maar de jonge dames, die op het Graanbureau werken, zijn beleedigd over den naam van *Graan-kippetjes*!”

„Is 't er dan zooveel fijner?”

„Ja, dat weet ik niet, maar er zijn verschillende gestudeerden en ook meisjes, die al ervaring hebben van 't kantoorleven en verder Professors dochters en zoo.”

„En wat zou je ons, gezakten, raden?” zucht Caroline. „*Notjes*, *Nummetjes* of *Graan-kippetjes* te worden?”

„Ik zou zeggen, probeer waar er plaats is.”

* * *

Op straat een vroolijk groepje klein grut, zoo van de lagere school, met een getuigschift en een eindprijs in de hand en twee stijve vlechtjes of fladderende haren op den rug.

„Wat gaan jullie doen?” vraagt er een.

„Ik wor' misschien kindermeisje bij de dochter van de mevrouw, bij wie me moe vroeger gediend hep.”

„Ik moet na een winkel... maar ik zou liever na een kantoor gaan.”

„Nou ik ook.”

„Ik word *Notje*,” kondigt Toos Miereveld aan. „Moe wou ook dat ik diende, maar ik most der niks van hebben. Zoo vreeselijk leuk, ik kom op de *tikkamer* en ik verdien al vijf-en-dertig guldens in de maand.”

„En hoe kom je der an?” vraagt het kindermeisje in spé.

„Nou, door me nichie, die heeft me mesine-schrijven geleerd, dat noemen ze dan tikken. 't Is gaar nie' moeielijk. Ik zal me nichie vragen 't jullie over te leeren.”

„Ja, da's leuk.” „Hè ja,” „Eenig” roepen de veertienjarige candidaat-*Notjes*.

III. GEZELLIGHEID.

't Belooft weer een leuke middag te worden, geen post, geen werk, de chefs aan 't confereeren... dan maar de zorgen op zij gezet en... de schrijfmachine verwisseld voor 't theeblad, zooals Hermine de Fouw aankondigt.

En dat met luider stemme in dezen theeloozen tijd!

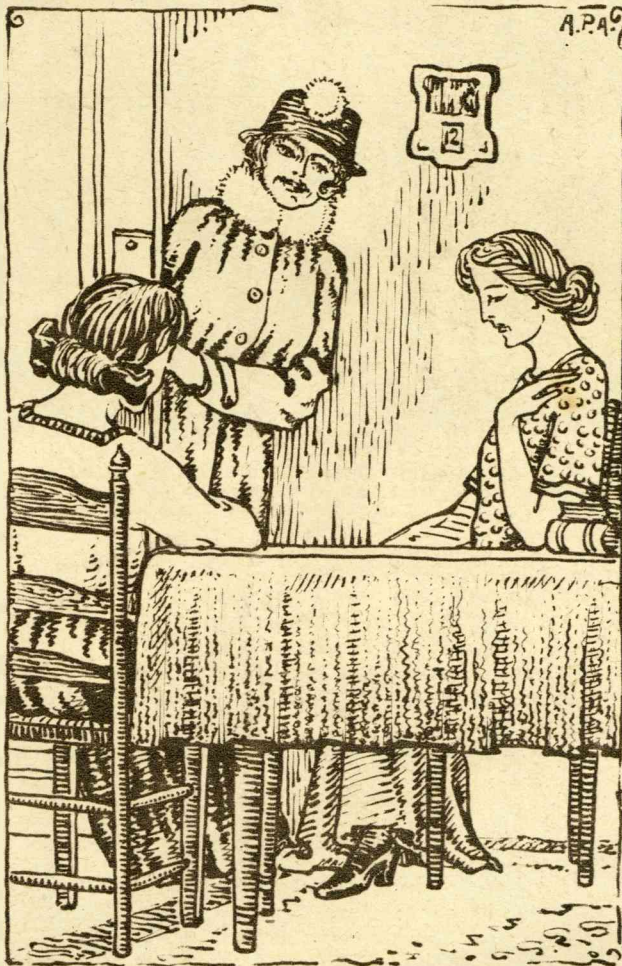
Nu ja, er is nog wel een beetje; ten eerste wordt er voor de *Notjes* gezorgd, wel niet zooals de booze tongen in den Haag beweren: namelijk dat ze den heelen dag door *petits fours* en de allerfijnste delicatessen in 'n onbeperkten voorraad ter beschikking hebben.

Dat ze 's morgens, in plaats van 't traditioneele half elfie der keukenprinsessen, volop chocolaad met melk... echte heuschelijke melk, zoo versch van de koe, krijgen en 's middags thee *ad libitum*.

Dat is overdreven... maar heelemaal op een droogje zitten ze ook niet, is immers niet noodig en... ze werken toch... als er wat te werken is, heel hard ook.

't Is dan toch maar de *N.O.T.*, die 't land en de sociale toestanden en de maatschappij en zoowat alles gered heeft.

Licht dat ze dan op een regenachtigen middag, als er niets te doen is, 't zich een weinig gezellig maken. Ans Mulder, die zoo wat grootmeesteres van 't theebusje is, schudt 't hoofd: „Niet veel in, hoor, en zeker niet genoeg als kamer 4 en 6 er ook nog van gefuifd moeten worden...”

„Zitten jullie elkaar te troosten of miserabel te maken?”

„Natuurlijk,” valt Rietie met haar echt Haagsch geaffecteerd stemmetje in. „We moeten nog altijd iets terugdoen voor de zalige krakelingen fuif van Dinsdag, bepaald eenig, zeg!”

„Hier is nog een busje *condensed milk*,” zegt Marianne Dommers, de voorraadkast nasuffelende.

„Dat helpt ons aan geen thee,” zucht Ans, „en dan voor zoo'n uitgebreid gezelschap.”

„Vraag Ru Sanders maar, die heeft altijd wel een onsje bij zich,” raadt Cato Meerwijk.

„Ja, gek hè? Ru schijnt van alles te kunnen krijgen,” fluistert Wiesje Bouten.

„Och! hij scharrelt zoo'n beetje in verboden waar,” beweert Hermine brutaal.

„Krijgen wij thee of krijgen wij geen thee?” vraagt Elisabeth van Elswoudt.

„Ga jij dan even aan Ru vragen of hij ons ook kan helpen?” stelt Marianne voor.

„Ik zou je danken, ik kom niet meer op nummer zes; ze kijken je aan, alsof je uit de lucht komt vallen, zoodra je je haar een beetje anders hebt,” en met haar mooi, wit handje, aait ze even 't zwarte fluweeltje, dat ze stijf boven haar voorhoofd over haar zwarte lokken heeft gebonden.

Elisabeth verbeeldt zich origineel en artistiek te zijn en verre, o! maar heel verre boven de andere *Notjes* te staan. Ze is dan ook van betere familie dan de meesten, heel anders toch dan bij voorbeeld Wiesje Bouten, die eigenlijk een winkelkind is en in den Haag, *c'est tout dire!* En Hermine de Fouw dan?

Woont met haar moeder en een bende broertjes en zusjes in een pieter-bovenhuisje ergens achter Houtrust, zoo'n typisch minne buurt, zoo'n land, waar geen land meer achter is.

Moet je ook haar blouses zien, zoo echt thuis gemaakt zonder snit of fatsoen en haar mantelpak? Een keukenmeid zou er niet mee loopen en Hermine schijnt niets anders te hebben... en geen bont of zelfs geen das... en die zijn juist zoo erg in de mode tegenwoordig, zoo'n *fly-away* das, van een frissche streep in een paar helle kleuren, daar doe je wonderen mee.

En die zalige *tricot jumpers*... van kunstzij dan!

Elisabeth zelf heeft er een in 't *crevette*; de meesten noemen 't *saumon* of op z'n Hollandsch zalmkleurig, maar zij vindt *crevette* gedistingeerder, 't is dan ook iets donkerder. En Hermine de Fouw, die altijd van die banale grapjes maakt, heeft gezegd: „Liesje hep... ja, heusch ze zegt hep, als ze er niet aan denkt... „Liesje hep groot gelijk, *zalm* was goed in den vóór-oorlogstijd, nu is een mensch al blij, als die zich met een garnaaltje kan behelpen!”

Intens flauw en 't ergste is, dat 't als een loopend vuurtje door de heele *Not*, ten minste door hun afdeeling is gegaan en dat ze haar, Freule Elisabeth Gabriëlle van Elswoudt, nu algemeen 't *garnalen-meisje* noemen; Liesje was, al erg genoeg, maar dat was 't toppunt.

Eerst was ze er woedend om en had ze grooten lust den heelen *Not* er aan te geven en weer gewoon uitgaand meisje te worden, in den Haag de titel bij uitnemendheid en weer freule genoemd te worden, zooals het *ton* is, overal behalve in dien alles nivelleerenden *Not*, waar je den heelen dag met allerlei zit. Rietie Veldhuyzen is nog de eenige in kamer 3, waar ze een klein beetje mee sympathiseert, ze is wel een verbazende nuf, maar ze is ten minste niet zoo *burgerlijk* als de rest en toen zij aankwam, heeft ze haar deftig als Freule van Elswoudt voorgesteld.

Om niet onder te doen in hoffelijkheid, noemde zij haar toen ook *Freule*, tot Hermine de Fouw op z'n plat-Haagsch zei: „Bè jullie? Niks te *frulen* hier, we zijn allemaal gelijk, allemaal *Notjes*, tenzij je een *Nummetje* heet en ingedeeld bent bij de *Nederland-sche Uitvoer-Maatschappij*”. Hè, afschuwelijk en toen die intens burgerlijke benaming van 't *garnalen-meisje*.

Ze had er zoo uit willen loopen... maar dan zouden thuis de poppen aan het dansen zijn gegaan en geen *Yezz* of *Tango*!

Papa vond het eerst absoluut verkeerd, zijn dochter, een *freule* van Elswoudt een *Notje*, hè! 't woord deed zijn aristocratische ooren pijn, maar moeder, die een tikje moderner voelt, al was ze zelf ook heel preciesjes-deftig grootgebracht, vond het wel een voordeel dat zij nu zelf voor haar kleedgeld kon zorgen. 't Spande thuis altijd zoo akelig, die eeuwige rekeningen, dat altijd terug sturen van quitanties, die uitgeslepenheid om foefjes te verzinnen, dat akelige stroop likken om bij de enkele rijkere familie-leden in de gunst te komen.

Die ellendige pakken met afgedragen kleeren, die als oorlogsbuit verdeeld werden, en waar je nog dankbaar ook voor moest zijn, die je door een naaistertje van den zooveelsten rang moest laten oprunnen, tot ze *up to date* waren — dat schikken en plooiën altijd en altijd. 't Heele jaar moest je je in alles behelpen, je stelselmatig toelagen om aan halve porties genoeg te hebben, ten einde eens of twee keer per winter een diner in *optima forma* te kunnen geven, om er niet heelemaal uit te komen en om dat ouderwet-sche *noblesse oblige* na te leven.

Gelukkig, dat was nu uit; zoo veel goed had de oorlog nu wel gedaan, je leefde oprechter en je leed eerlijk armoede met de rest en je behoefde geen diners te geven en als je, quasi om een modegril te volgen, je schaarde onder de gastvrije banier van de *Not* of de *Num*... dan had je ten minste geen toilet-zorgen meer.

Zij en Wendela waren er al heel gauw bij gekomen, hoorden tot de eerste *Notjes*, 't was Wendela's inval. Bij haar was 't geen mode-gril geweest; ze is zoo akelig practisch en zoo burgerlijk braaf, die vreugde over 't oprechter leven en 't lijden van eerlijke armoede en 't niet verplicht zijn om diners te geven is natuurlijk bij haar ontsproten, leuk woord, zeg?

Wendela besteedt haar dierbaar maandgeld ook heel anders dan zij. Ze geeft bijna alles in het huishouden, net een striktertje of een loopmeisje, dat kostgeld bij haar moeder betaalt! Zij, Elisabeth, is van oordeel, dat wat je zelf verdient, je ook eerlijk toekomt en ze heeft 't ook heusch wel nodig, want ze wil keurig gekleed gaan. De menschen moeten toch aan haar kunnen zien, dat zij een freule van Elswoudt is en geen gewoon huis- of tuin-*Notje*, zooals ze 't noemen.

En behalve voor je toilet heb je nog extra-uitgaven... ten eerste je fuiven, zooals haar kamergenootjes zeggen. Elkander trakteren is de *Not-leuze* bij uitnemendheid. Zoo ook nu — terwijl zij zoo aan 't mijmeren is, is de thee-partij in wording overgegaan.

Cato Meerwijk, een goedig, dom schaap, is er op uitgestuurd om Ru Sanders om thee te vragen, omdat het idee van haar is uitgegaan. Eigenlijk hadden zij 't allemaal, op de *freule* na, wel willen doen, want ze zijn één en allen een tikje verliefd op den knappen Rudolf; maar juist daarom trekken ze zich terug. En dan, kamer 6 heeft nu eenmaal een erge flirt-reputatie en er zitten ook verscheiden burgerjongens. Natuurlijk wordt er geflirt op de *Not*, daarvoor zijn ze jong en er zijn van zelf zooveel slappe dagen, waarin je je doodelijk zoudt vervelen, als je zelf niet voor wat afleiding zorgde.

(Wordt vervolgd).

AVONTUREN IN DE NIEUWE WERELD

Een Kwajongen in Amerika

II

Herinneringen en Indrukken van ERWIN ROSEN

Gehoorzaam sloot ik mijn oogen, maar werd dienzelfden dag toch nogmaals wakker. Weer kreeg ik een inspuiting en voelde ik de stekende pijn. Toen werd er een lepel vol gecondenseerde melk in mijn mond gegoten.

„Bah!” knorde ik.

„Zegt u dat maar liever niet!” ried de man in het witte jasje lachend, „want u zult een heelen tijd lang geen andere voeding krijgen dan dit — ieder uur een lepel!”

„Waarom? Ik — ik heb honger!”

„Aha! Hebben we honger? We komen een beetje bij, hè? kunnen praten en denken, niet? Prachtig! Wilt u me beloven, dadelijk weer te gaan slapen als ik u alles vertel?”

„Ja...”

De zonderling-groote, warme oogen zagen mij onafgebroken aan, terwijl de rustige stem kort vertelde, dat ik gele koorts had gehad en er leelijk aan toe was geweest. Maar nu was ik weer zoo goed als gezond — als ik tenminste zooveel mogelijk zou slapen in de komende dagen, alleen maar slapen! En natuurlijk geduldig zijn en niet mopperen. „Want ziet u, als men vier dagen lang geraasd en getierd heeft, is het lichaam vrijwel op en moet rust hebben. Slaap dus maar! en wees blij, dat u heelhuids door de vreeselijke ziekte heen bent gekomen!”

„Ik heb dus weer eens geluk gehad!” mompelde ik.

„Dat heeft u zeker!” zei de man in het witte jasje. „Maar nu gaan we heusch slapen!” Ik knikte.

In dezen half-bewusten toestand gingen veel uren voorbij; het lichamelijke lijden had ook mijn geest aangetast en verzwakt. Ik leefde als in een nevel. De menschen en dingen om mij heen schenen schaduwen te zijn. Maar eindelijk ontwaakte weer de drang tot leven: ik kreeg een ontzettenden honger, en buiten slapen en waken had ik geen andere gedachte dan: eten! geef me toch te eten! Willen jullie me dan laten verhongeren?

Als ik den man met 't witte jasje in 't oog kreeg, bad en smeekte ik hem als een kind om een stuk brood en ik voelde hem als mijn bittersten vijand, wanneer hij mij met onverstoorebare kalmte mededeelde, dat maag en darmen zóó door de gele koorts geleden hadden dat het mijn dood zou zijn als ik iets anders dan vloeibaar voedsel kreeg. Ik geloofde het niet. Ik had zoo'n honger. Ik hoorde en zag niets, droomde alleen maar van eten en stelde me voor hoe heerlijk een boterham wel zou smaken — een klein stukje brood maar. Nu fantaseerde ik geen overvloedige maaltijden met ettelijke gangen, alleen maar brood, eenvoudig brood. Alle heerlijkheden van het paradijs zou ik voor een stukje brood hebben prijs gegeven.

Ik was totaal ongevoelig voor het leed van anderen en keerde niet eens 't hoofd om als ik mijn mede-zieken hoorde kermen en steunen. Zij hadden alleen maar pijn — ik had honger!

Maar de dag kwam waarop ik vier of vijf lepels soep kreeg, slechte tomatensoep uit een bus, met een paar stukjes geweekt brood. Wat voelde ik me rijk en gelukkig!

De volgende dag bracht méér soep en méér brood. Toen melk in een glas, niet meer op een lepel, daarna rijstebrij, eindelijk soep met véél brood.

En er kwam een dag waarop mijn sidderende voeten uit bed stak en verlegen op den grond stond, beide handen krampachtig om de spijlen van 't ledikant geklemd. Langzamerhand begon ik de dingen om mij heen weer normaal te zien en te begrijpen. Met wankele schreden kwam ik terug in het land der gezondheid.

Op een goeden morgen sloop ik achter Dr. Gonzales (dat was de man met de wittejas) aan en bereikte hem nog juist bij de deur.

„Ik zou graag ontslagen willen worden,” zei ik.

Hij lachte, pakte mijn arm en leidde mij naar buiten in den fellen zonneschijn. En toen ik nauwelijks de buitenlucht rook, merkte ik reeds hoe zwak ik geworden was! Met groote inspanning bracht ik het tot de dokterstent, die op het grasveld voor de gele gebouwen opgeslagen was. Dr. Gonzales deed een paar druppels whisky in een glas, goot wat sodawater erop en gaf het mij te drinken. Jongens, wat maakte dat sterk!

„Er is geen sprake van dat u nu al naar de troepen terug kunt gaan, sergeant!” zei hij. „Misschien over vier weken!”

„Ben ik dan sergeant?” vroeg ik.

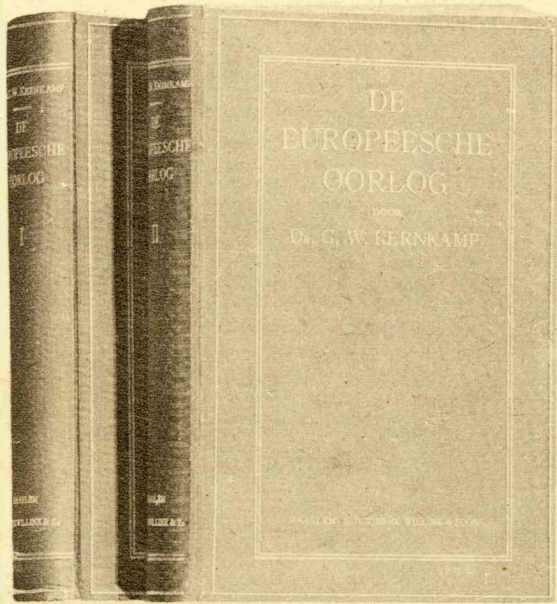
Nu gaf Dr. Gonzales mij Billy's brief en een gedrukte lijst waarop de bevorderingen vermeld stonden: ik was sergeant. Terwijl ik Billy's brief las, werd alles mij zwart voor de oogen en moest ik gauw gaan zitten. De dokter lachte. „U bent nog lang niet geschikt voor

den dienst, sergeant, en vooral niet onder de tegenwoordige omstandigheden in Santiago. Maar toch geloof ik dat u bezigheden moet hebben! U kunt mij helpen, als u wilt. U heeft in uw koorts-droomen zoowat uw heele levensgeschiedenis eruit geflapt en — ik kan u gebruiken!”

Zijn gezicht werd heel ernstig.

„De toestanden zijn hier verschrikkelijk! We hebben alleen typhus en gele koorts in den ergstengraad. Mijn hulpmiddelen zijn belachelijk gering; het ontbreekt mij aan 't allernoodigste. Ik kan hulp noch geneesmiddelen krijgen. Mijn twee ziekenoppassers zijn gewillig genoeg, maar ik kan er wel zes gebruiken. Ik zal u wat te doen geven dat u niet al te erg inspant. U bent dus in de aanstaande weken” — hij lachte even — „niet meer sergeant eerste klas van het signaalcorps, maar mijn assistent!”

Het kleine eilandje midden in de Santiago-baai, het gele koorts-eiland, was eigenlijk het quarantaine-station van de haven. Een slechte weg leidde vanaf de landingsplaats naar een stuk grasland, aan 't einde waarvan het huis stond, een echt-Spaansch verwaarloosde ziekenbarak. In de muren van het lage, breede gebouw gaaptten scheuren; het bestond uit slechts één enkel vertrek en een aanbouw, waar de wanden dreven van 't vocht en de planken vloeren vervuild waren. Achter het huis lagen houten hutten; een ervan werd

EEN BELANGRIJKE UITGAVE.

Zóó mogen wij de beide klooeke deelen, die bij H. D. Tjeenk Willink & Zoon te Haarlem zoo juist verschenen, en waarin de lezer bijeen vindt de overzichten van den oorlog die Prof. Dr. G. W. Kernkamp sinds October 1914 elke maand — met slechts enkele uitzonderingen — in „Vragen des Tijds” schreef, gerust noemen. Bij het doorbladeren van deze boeken trof ons telkens weer de juiste en heldere wijze, waarop deze knappe historicus, die toen hij zijn overzichten ging schrijven, den afloop van het gebeuren nog niet kende, de feiten heeft gezien en weergegeven. Behalve voor den tijdgenoot, die in dit werk veel terug zal vinden van hetgeen hijzelf tijdens den oorlog heeft gedacht en gevoeld, zal het ook van veel belang zijn voor hem, die het in latere jaren ter hand neemt, want het zal voor hem een hulpmiddel zijn om te leeren kennen, hoe een nederlander, die het groote wereldgebeuren meemaakte, tegenover dezen strijd stond. Over de wijze van uitgeven kunnen wij niets dan goeds zeggen: De prijs der beide deelen, die over de 1500 bladzijden tellen en een uitgebreid register bevatten, bedraagt tezamen, gebonden, f 15.—

als keuken gebruikt. Ze zagen er alle verwaarloosd uit en werden omzwermd door vliegen.

In het huis stonden de bedden vlak naast elkaar geschoven; op ieder bed lag een zieke — of stervende. En hier streed één dokter dag en nacht alleen voor het leven van velen. Zijn eenige hulp bestond uit twee zieken-soldaten en mij, terwijl een oude Cubaan voor het eten zorgde, tevens alle vuile werkjes moest opknappen en bovendien belast was met het delven van graven.

De dokter had geen versterkende middelen voor zijn patiënten, geen schoone kleren en beddegoed, niet genoeg geneesmiddelen, geen verplegsmateriaal. ... Het was een oord der verschrikking.

„Als ik niet wist dat er hier gauw verandering zou komen,” zei Dr. Gonzales tot mij op mijn eersten werkdag, terwijl wij een doode wegdroegen, „dan zou ik — ja, ik weet niet wat ik doen zou! Maar het hospitaalschip is van New-York vertrokken en als dat hier aankomt, krijgen we alles in overvloed!”

„Maar er zouden hier toch best wat soldaten naar toe gestuurd kunnen worden!” waagde ik te zeggen.

„Om ze te laten sterven?” zei de dokter scherp.

„Kijk eens eventjes naar die hutten! Al die vliegen en die vuiligheid! Ieder zonstofje heeft hier zijn ziekte-bacil. En vergeet de barak zelf niet! De gele koorts-en typhus-bacillen die dáárin zitten, kunnen een heel leger naar de haaien helpen! Nee, hierheen halen we geen gezonden! Maar ziet u, daarom laat ik u nu werken: hij, die gele koorts gehad heeft, is niet meer vatbaar. En over vijf, zes dagen, please God, is het hospitaalschip hier en zetten we den heelen rommel onder de carbol. Dan verandert de toestand gelukkig!”

Wij begroeven den doode. Honderd schreden van het huis verwijderd, had de Cubaan op een kleinen heuvel een gat in het zand gegraven; van daar daalde de gele vlakke langzaam naar den zeekant toe. De dokter, de Cubaan, de neger en ik droegen den dooden man op zijn ijzeren veldbed naar zijn graf. We zetten

Is er ook een
boek voor U bij?

LETTEREN: F. M. Dostoefsky: De gebroeders Karamazow. Uit het fransch vertaald door Anna v. Gogh-Kaulbach. A'dam, Van Holkema en Warendorf. 2 deelen à f 1.25 geb.

Ada Gerlo: Daadcoze droomen. A'dam, Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur (Serie Nieuwe Romans) f 3.—; geb. f 4.25.

Pieter van der Meer de Walcheren: Van het verborgene Leven. Bussum, Uitg.-Mij. v.h. Paul Brand. f 2.—; geb. f 3.25.

J. J. Hartman: De Latijnsche Poëzie van Giovanni Pascoli (1855—1912). Met portret. Leiden. S. C. van Doesburgh.

ZIELKUNDE: Ralph Waldo Trine: De hogere Zielekrachten. Met portret. Almelo, W. Hilarius Wzn. ing. f 3.20; geb. f 4.00.

Voor hen, dit met oordeel te lezen weten, kunnen de boeken van Trine ten zegen worden. En Hoogere Zielekrachten is wel een van zijn beste en overtuigendste werken.

STAATHUISHOUDKUNDE: Mr. M. W. F. Treub: Hoofdstukken uit de geschiedenis der Staathuishoudkunde. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon. geb. f 4.75.

In dit boek worden vele interessante en actuele vraagstukken der economie op duidelijke en overtuigende wijze behandeld.

GESCHIEDENIS: H. B. Cotterill, M.A.: Italië in de middeleeuwen. (305—1313) W. J. Thieme en Co., Zutphen.

Dit fraai uitgegeven werk, dat door vele illustraties wordt verlicht, behandelt wellicht de meest interessante periode uit Italië's geschiedenis op maatschappelijk en kunstgebied.

het naast den kuil neer, pakten ieder een punt van den wollen deken waarop de doode lag en hieven onzen last voorzichtig tot boven de graf-opening. Toen knielden wij behoedzaam neer, legden ons plat op den grond en lieten het lijk zakken. Maar onze armen waren te kort en het lichaam bereikte den bodem niet.

„Loslaten!” beval Dr. Gonzales.

Ik zag wel dat het niet anders ging, maar toch rilde ik van afschuw toen het lijk met een doffen smak op den grond terecht kwam; de wollen deken verschoof en het gele gezicht kwam bloot en staarde naar den hemel. De dokter nam gauw de schop van den zandhoop, bukte zich en schoof met den steel den deken weer over het doode gezicht.

„Rust in vrede!” zei hij zacht, „je bent voor je land gestorven!”

We namen de petten af en de Cubaan maakte aanstalten het graf dicht te gooien.

Dat was de begrafenis. Een doode werd in zijn vervuilde onderkleeren in een gat gegooid, een knorrige Cubaan schepte er zand overheen, naast hem stond als hulp een zweetende neger, die binnensmonds vloekte over het zware werk in de brandende zon. Zoo ruw, zoo wrede ging het alles! En toch — kon het anders in de gegeven omstandigheden? Maar ik zag door mijn zwakte de dingen waarschijnlijk ook nóg wreder dan ze waren: dat troosteloos-kale zand, links en rechts die armzalige grafheuveltjes met houten paaltjes waarop groote nummers stonden, en dan de vieze, gevoellooze doodgravers...

De dokter keek peinzend naar die grafheuvels. „Vijf en twintig gevallen met doodelijken afloop tot heden!” zei hij tot mij. „Een betrekkelijk gunstig resultaat!”

We gingen het huis in, terwijl de Cubaan en de neger het graf toewierpen.

Dr. Gonzales leidde mij nu van bed tot bed. Hij legde mij uit hoe men de snelheid der ademhaling mat en hoe men woeste koorts-zieken door krachtigen druk op het ruggemerg kalmeerde, terwijl hun de koortsthermometer werd aangelegd. Mij werd opgedragen voor het opnemen der temperatuur te zorgen. Dit was, volgens den dokter, een kwestie van het hoogste gewicht, want leven en dood hingen af van het tijdig ingrijpen bij verhoogde of verlaagde temperatuur. Dit werk kon hij niet aan den neger of de twee ziekenoppassers overlaten. Niet alleen dat die menschen al overladen waren met allerlei plichten, maar het was ook onmogelijk gebleken hun bij te brengen dat het leven van de patiënten afhing van een paar graden verschil op den thermometer.

„En ik kan toch niet overal tegelijk zijn,” mompelde de dokter, terwijl er een treurige trek op zijn rustig, energiek gelaat verscheen.

Onder zijn toezicht schreef ik nu de namen der patiënten op; intusschen diende hij hier een geneesmiddel — daar een inspuiting toe. Daarbij vertelde hij mij fluisterend dat hij hier zulke sterke middelen gebruikte, als een dokter in gewone omstandigheden niet wagen zou.

(Wordt vervolgd).

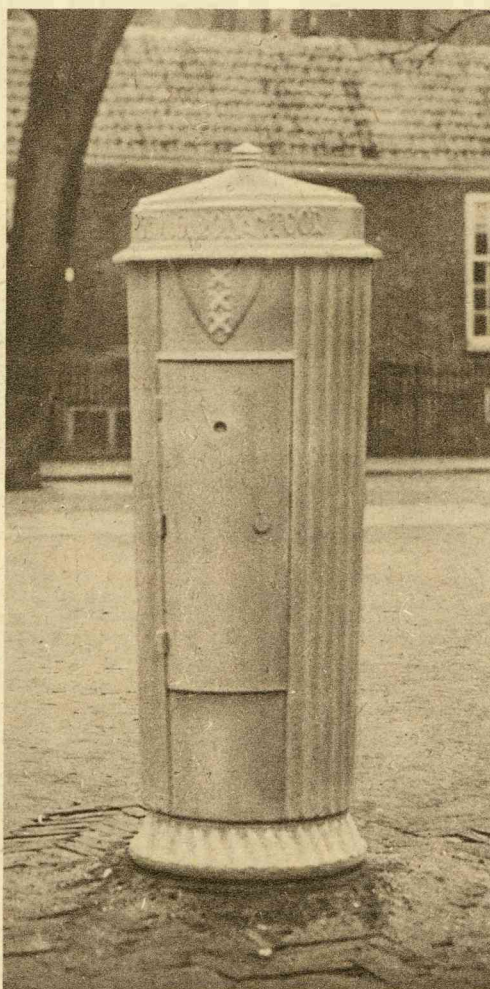
BEGRAFENIS VAN MGR. VAN DE VEN.

Met groote plechtigheid werd dezer dagen het stoffelijk overschot van Mgr. Van de Ven, bisschop van 's Bosch, teraardebesteld. Op onze foto links ziet men het uitdragen der kist uit de Kerk; op de rechterfoto: de nieuwe bisschop Mgr. Diepen (x), voor in den stoel.

DE STORM.

Heel wat gebouwen moesten het tijdens den jongsten storm ontgelden. Op onze foto ziet men hoezeer o.a. de gasfabriek te Oss gehavend werd.

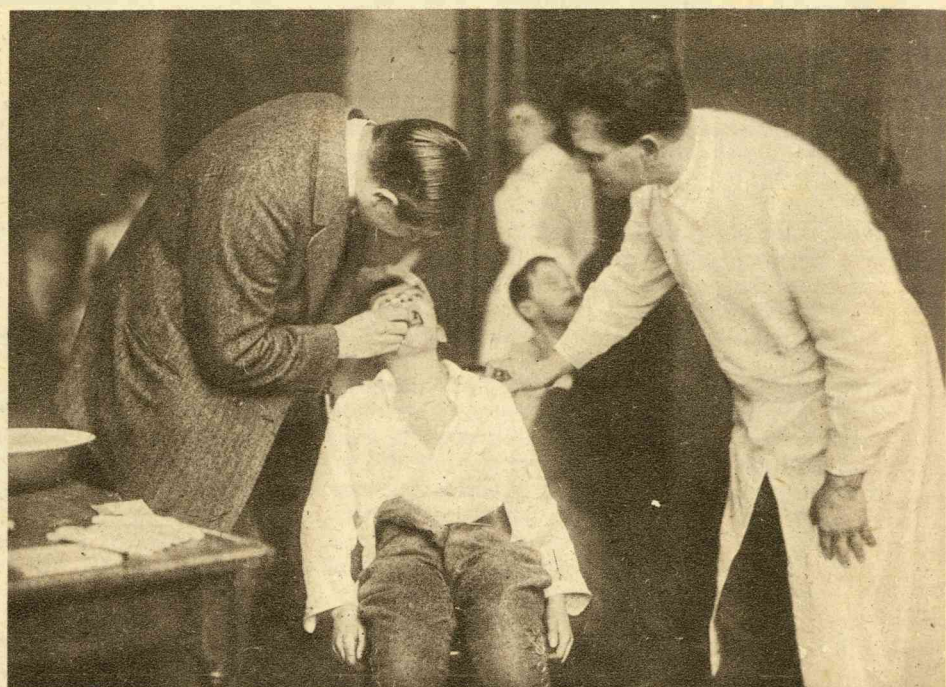
GIRO-BUSSEN TE AMSTERDAM.

Te Amsterdam zijn op verschillende plaatsen van de stad bussen aangebracht van den Gemeentelijken Girodienst.

DE VADER DER PADVINDERS.

De vele padvinders en hunne vrienden hier te lande zullen met genoegen bovenstaande foto van generaal Baden-Powell bekijken: ze werd genomen tijdens een inspectie te-Londen.

DE WEENER EN PRAGER KINDEREN IN ONS LAND.

Links: de aankomst van een trein in den Haag. Rechts: het geneeskundig onderzoek dadelijk na de aankomst.